

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
«МАГІСТР»
спеціальності 293 «Міжнародне право»

Тема: **«РАДА БЕЗПЕКИ ООН: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ»**

Виконавець: Деревянко Ян Олександрович

Науковий керівник: д.ю.н. Стрельцова Ольга Вікторівна

Київ, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3-7
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РАДИ БЕЗПЕКИ ЯК ПРОВІДНОГО ОРГАНУ В ІНСТИТУЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ООН.....	
1.1. Рада безпеки ООН: історичні передумови створення та місце в системі органів ООН.....	8-15
1.2. Порядок формування і склад Ради Безпеки ООН: дискусійні питання...	16-21
РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС РАДИ БЕЗПЕКИ ООН.	
2.1. Джерела міжнародно-правового статусу Ради Безпеки ООН.....	22-28
2.2. Компетенція та повноваження Ради Безпеки ООН.....	29-37
2.3. Проблематика ухвалення рішень Радою Безпеки ООН в сучасних умовах.....	38-52
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН....	
3.1. Підходи та аргументація щодо необхідності реформування Ради Безпеки ООН: узагальнений аналіз.....	53-62
3.2. Діяльність Ради Безпеки ООН в умовах російсько-української війни та додаткова аргументація щодо перспектив реформування.....	63-69
ВИСНОВКИ.....	70-74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75-78

ВСТУП

Дана робота присвячена дослідженням в галузі міжнародного права, і стосується вивчення міжнародно-правового статусу Ради Безпеки ООН, а також можливостей та перспектив її реформування.

Актуальність теми полягає в тому, що система колективної безпеки, створена в рамках Організації Об'єднаних Націй, ґрунтується на повній забороні застосування сили або погрози силою у відносинах між державами й сукупності економічних, політичних і військових примусових заходів.

Статут ООН покладає на Раду Безпеки ООН основположну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки, визначає обов'язок встановлення будь-якої загрози миру, порушення миру або акту агресії, а також уповноважує на прийняття обов'язкових рішень для їх практичного застосування. Практика застосування примусових заходів Радою Безпеки ООН свідчить про широкий діапазон кризових ситуацій, які кваліфікуються нею як такі, що становлять загрозу миру, розширюється, охоплюючи відсіч агресії, відновлення легітимних та законних урядів, захист прав людини, зупинення збройних конфліктів, боротьбу з тероризмом, забезпечення виконання мирних угод та інше.

Рада Безпеки ООН, розглянувши питання відповідальності за підтримання міжнародного миру та безпеки, ухвалила заяву та визнала, що відсутність війни та збройних конфліктів між державами як така жодним чином не гарантує міжнародного миру та безпеки. Не військові витоки не стабільності в економічній, соціальній, гуманітарній та екологічній сферах перетворились на загрозу миру та безпеки.

Найсерйозніша небезпека міжнародному миру сьогодні виходить від безперервних регіональних конфліктів, в одному з яких опинилась і наша держава, їх розповсюдження і, що максимально актуально на сьогодні, можливості застосування ядерної, хімічної і біологічної зброї, та таких уже не нових проблем як захист від міжнародного тероризму і транснаціональної організованої злочинності. Ці загрози виходять не лише від держав, а й від

недержавних утворень, у зв'язку з чим Рада Безпеки ООН має відшукувати нові форми і засоби реагування на сучасні виклики.

Застосування невибіркових примусових заходів довело свою руйнівну й абсолютно не конструктивну силу та створило об'єктивні передумови для впровадження в практику Ради Безпеки ООН цілеспрямованих або «розумних» санкцій. Звичайно для України особлива актуальність теми полягає саме в нинішній збройній агресії РФ по відношенню до України.

При проведенні дослідження ми спирались на теоретичні положення, сформульовані вченими-юристами радянської та сучасної української і російської школи Р. Р. Батршина, Ю. Ю. Блажевича, Д. Борисова, В. Г. Буткевича, О. В. Буткевич, В. А. Василенка, Р. В. Губаня, Ю. М. Жданова, Г. І. Тункіна, М. О. Ушакова, М. Х. Фарукшина, О. М. Шпакович та інших.

Однак велику роль відіграли праці таких відомих представників західної правової школи, як Д. Алланд, П. ван Бергейк, Р. Бернхард, М. Бжоска та інші.

Базою для дослідження слугували Статут ООН, ряд рішень Ради Безпеки ООН, Генеральної Асамблеї ООН, Генерального Секретаря ООН, комітетів по санкціям, а також практика Міжнародного Суду ООН та Суду ЄС.

Актуальність теми дослідження полягає також і в тому, що кожний випадок введення міжнародно-правових відносин стосовно конкретної держави відрізняється виходячи з цілої сукупності факторів, що не можна сприймати як рівні на права та можливості для країн на міжнародній арені.

Мета дослідження – визначити міжнародно-правовий статус та перспективи реформування Ради Безпеки ООН.

Для здійснення зазначеної мети служать наступні завдання:

- встановити історичні передумови створення та місце Ради Безпеки в системі органів ООН;
- визначити порядок формування і склад Ради Безпеки ООН;
- проаналізувати джерела міжнародно-правового статусу Ради Безпеки ООН;
- розкрити компетенцію та повноваження Ради Безпеки ООН;

- сформулювати проблематику ухвалення рішень Радою безпеки ООН в сучасних умовах;

- здійснити аналіз підходів та аргументація щодо необхідності реформування Ради Безпеки ООН;

- визначити діяльність Ради Безпеки ООН в умовах російсько-української війни та навести аргументацію щодо перспектив реформування.

Об'єкт дослідження - Рада Безпеки ООН, як один із основних органів ООН.

Предмет дослідження - Рада Безпеки ООН: міжнародно-правовий статус та перспективи реформування.

Методи дослідження. З метою одержання найбільш точних наукових результатів дослідження застосовувався комплекс філософсько-світоглядних, державотворчих, загальнонаукових і спеціально-наукових методів, що забезпечило єдність соціально-філософського та міжнародно-правового аналізу особливостей в питанні формування, діяльності та необхідності реформування Ради Безпеки ООН. Зокрема і щодо внесення змін до базового установчого документу Організації - Статуту ООН.

Також методологічну основу складають такі загальнонаукові методи - аналіз і синтез, узагальнення, моделювання, тощо. Наприклад, застосування методів аналізу і синтезу дало можливість проаналізувати сутність Ради Безпеки ООН, дослідити її діяльність як через призму практики так і історичних фактів, які мали свої наслідки.

Наукова цінність одержаних результатів полягає в тому, що в галузі міжнародного права проведено детальне дослідження проблематики функціонування, формування, діяльності та цінностей Ради Безпеки ООН. Розкрито цілий комплекс проблем щодо забезпечення міждержавної безпеки та миру, а також надано чіткі пропозиції щодо їх реформування. Робота характеризується науковою новизною та авторським внеском здобувача у визначення теоретичних та практичних аспектів діяльності та реформування Ради Безпеки ООН.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані результати дослідження можна буде використовувати одразу в декількох сферах публічного життя, а саме:

– у правотворчій діяльності – як теоретичний матеріал для покращення формулювань в нормативно-правових актах, які будуть створюватись, в тому числі як пропозиції до ООН та її органів нашою державою;

– у правозастосовній сфері – для забезпечення точного і правильного застосування законодавства, встановлення і підтримання міжнародної безпеки та миру;

– у навчальному процесі – для розроблення навчальних планів і програм підготовки фахівців у галузі правознавства та міжнародного права, у процесі підготовки та викладання навчальних курсів «Міжнародне право» та у будь-якій іншій науково-дослідній роботі.

В ході дослідження теми цієї дипломної роботи нами буде детально пропрацьовано та надано рекомендації для практичного застосування щодо порядку формування Ради Безпеки ООН, питання щодо негативного відношення окремих постійних членів Ради Безпеки ООН до цілого ряду держав, питання регіонального принципу представництва для непостійних членів Ради Безпеки, а також «право вето», яким часто зловживають постійні члени Ради Безпеки ООН.

Ці рекомендації можуть використовуватись також в дипломатичній сфері для захисту інтересів нашої держави на міжнародній арені. Оскільки наразі ми переживаємо найбільш складний етап своєї новітньої історії, то маємо всі разом знайти вихід зі становища в якому ми опинились через державу-агресора. Будь-яка війна закінчується миром, але важливо щоб до цього миру позиції на міжнародній арені у нашої країни були максимально сильні та вже були напрацьовані рекомендації щодо недопущення аналогічної ситуації в майбутньому.

Саме тому дана дипломна робота є актуальною науковою працею, яка може та повинна мати практичне застосування.

Дипломна робота складається з вступу; основної частини, що включає наступні розділи та підрозділи: 1. Загальна характеристика Ради Безпеки як провідного органу в інституційній системі ООН; 1.1 Рада безпеки ООН: історичні передумови створення та місце в системі органів ООН; 1.2. Порядок формування і склад Ради безпеки ООН: дискусійні питання; 2. Міжнародно-правовий статус Ради Безпеки ООН; 2.1. Джерела міжнародно-правового статусу Ради Безпеки ООН; 2.2. Компетенція та повноваження Ради Безпеки ООН; 2.3. Проблематика ухвалення рішень Радою Безпеки ООН в сучасних умовах; 3. Перспективи реформування Ради Безпеки ООН; 3.1. Підходи та аргументація щодо необхідності реформування Ради Безпеки ООН: узагальнений аналіз; 3.2. Діяльність Ради Безпеки ООН в умовах російсько-української війни та додаткова аргументація щодо перспектив реформування; висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РАДИ БЕЗПЕКИ ЯК ПРОВІДНОГО ОРГАНУ В ІНСТИТУЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ООН

1.1. Рада безпеки ООН: історичні передумови створення та місце в системі органів ООН

В європейській історіографії, на відміну від вітчизняної, дві світові війни сприймаються як єдине ціле та іменуються терміном «Велика війна». Не зважаючи на те, що Рада Безпеки ООН з'явилась лише після Другої світової війни, саме питання світової безпеки було поставлено набагато раніше.

Нажаль кожне слово закону, а особливо нормативно-правових актів які регулюють міжнародну безпеку, написано кров'ю мільйонів людей. Вперше на міжнародний рівень питання «війни та миру» було винесено 1899 року під час першої Гаазької мирної конференції. Саме на ній вперше було сформульоване поняття та міжнародне регулювання «права війни», що полягало у прагненні визначити права та обов'язки сторін, що перебувають у стані війни, обмежити сторони, що воюють у виборі засобів і методів ведення бойових дій. Вперше був відкритий шлях міжнародно-правовому регулюванню, яке обмежувало застосування засобів ведення воєнних дій проти певних категорій осіб, зокрема тих, що визначали правовий статус поранених та хворих військовополонених, цивільних, громадян держав з нейтральним статусом, іноземних громадян, тощо.

Наслідком першої Гаазької конференції миру стало підписання трьох основних конвенцій, а саме:

1. Конвенції про мирне розв'язання спорів;
2. Конвенції про закони і звичаї сухопутної війни;
3. Конвенції про застосування Женевської конвенції про поранених і хворих (1864 р.) до морської війни.

На цій конференції також вперше було підняте питання про роззброєння, що стало революційним питанням на той час, однак рішення з цього питання відкладалися до кращих часів. Індустріальна епоха вимагала більше виробництва,

в тому числі і зброї. Для продовження міждержавного діалогу і розвитку законів про звичаї війни в Гаазі відбулася друга мирна конференція. Результатом цієї конференції 1907 р. стало прийняття 13 конвенцій, однієї декларації і Заключного акту. Ними закріплювали закони і звичаї війни. Вказані документи відомі в літературі під своїми номерами:

1. Про мирне розв'язання міжнародних сутичок;
2. Про обмеження під час застосування сили під час стягнення за договірними борговими зобов'язаннями;
3. Про початок воєнних дій;
4. Про закони та звичаї сухопутної війни;
5. Про права та обов'язки нейтральних держав та осіб у разі сухопутної війни;
6. Про положення торговельних суден противника під час або на початку воєнних дій;
7. Про перетворення торговельних суден на військові судна;
8. Про постановку підводних мін, що автоматично вибухають від торкання;
9. Про бомбардування морськими силами під час війни;
10. Про застосування до морської війни засад Женевської конвенції 1864 р.;
11. Про деякі обмеження в користуванні правом захоплення у морській війні;
12. Про заснування Міжнародного суду;
13. Про права та обов'язки нейтральних держав у разі морської війни.

Також було прийнято Декларацію стосовно заборони скидання снарядів і вибухових речовин з повітряних куль. А в Заключному акті прийняли Декларацію на користь обов'язкового суду.

Однак виникає раціональне питання, чому саме наприкінці 19 - початку 20 століття в міжнародно-правовій площині гостро постало питання забезпечення міжнародної безпеки та миру? Звичайно таке положення речей не є проявом великого гуманізму тодішніх керівників великих держав, таке рішення було продиктовано виключно стрімким рівнем індустріалізації західного суспільства та намаганням врегулювати (стримати) виготовлення зброї нового виду. Наскільки такий досвід був вдалий покажуть наступні 50 років після прийняття конвенцій,

але в жодному разі не можна недооцінювати їх значення в історії. Оскільки саме вищевказані документи стали першим каменем в фортеці «міжнародної безпеки та миру».

В 1914р. почалась Перша світова війна. У всесвітній історіографії така велика трагедія людства навіть має назву «Дивна війна». При найбільшому за всю історію людства ривку технологій, шалених темпах розвитку економіки, масової індустріалізації лідери Європи не вигадали нічого кращого як розпочати велику війну без будь-яких національних, чи ідеологічних передумов. Зрештою саме Перша світова війна закінчилась крахом великих імперій та встановленням нового світопорядку. Саме тому епітет «дивна» є хоча й цинічним, але цілком точним визначенням даної війни.

Наслідком Першої світової війни стало створення Ліги Націй – першої міжнародної міждержавної організації, створеної з метою розвитку співробітництва, досягнення миру і безпеки між державами та народами. Фактично основними її завданнями були дотримання прав людей всіх національностей і вирішення територіальних конфліктів на планеті вже після Першої світової війни. Ліга націй була заснована на Паризькій мирній конференції в 1919—1920 рр. Головним ідейним натхненником та ініціатором створення організації виступив 28-й президент США Вудро Вільсон.

Саме Ліга Націй стала попередником та прообразом ООН. Єдиним вагомим досягненням Ліги Націй можна вважати «двадцятирічний мир в Європі», а саме мир між двома світовими війнами. Це звичайно жодним чином не означає що за всі двадцять років не виникало військових конфліктів, навіть навпаки, цілий ряд оголошених та не оголошених війн прокотилися Європою в 20-30 роки ХХ ст, і не в останню чергу саме нерішучість та недієздатність Ліги Націй призвела до нової світової катастрофи.

Якщо говорити про формат роботи Ліги Націй, то основним її органом була Асамблея Ліги Націй, яка скликалась щорічно. Представники кожної країни мали на засіданнях один голос незалежно від кількості населення та розміру території країни. Рішення Асамблеї приймалися одноголосно, за винятком спеціальних.

Звичайно, що такий підхід не приводив до нічого конкретного, окрім численних безплідних дебатів та компромісів, неефективних рішень, що стали наслідком послаблення впливу Ліги Націй на міждержавні відносини та міжнародні конфлікти.

Революційними на той час новелами міжнародного права були положення статуту Ліги Націй. Так у випадку виникнення загрози конфліктів між членами Ліги Націй, питання ставились на розгляд Ради, або третейського суду незацікавлених країн. За необхідності всі країни, члени Ліги Націй були зобов'язані розірвати з державою-агресором всі економічні та військової зв'язки, оголосити йому загальну блокаду. До речі, Рада Ліги Націй, другий за значимістю орган в структурі Ліги Націй, складалася з чотирьох постійних членів (Велика Британія, Французька республіка, Королівство Італія, Японська імперія) та чотирьох непостійних, які переобирались щорічно. Вона відала всіма питаннями, що входили до сфери дії Ліги або торкалися питань загального миру.

Істотна криза діяльності Ліги Націй особливо проявилася після провалу міжнародної конференції з роззброєння. Тоді Німеччина та Японська імперія в 1933 р. вийшли з її складу. А СРСР використовував Лігу Націй не стільки для реального вирішення міжнародних конфліктів, а як трибуну для пропаганди комуністичних ідей, а потім взагалі вийшов з її складу, щоб не бути виключеним офіційно як країна-агресор. Окрім того, Ліга Націй проявила себе як недієздатний суб'єкт міждержавних відносин при обговоренні скарг на японську агресію проти Республіки Китай в 1931 р., італійську агресію проти Ефіопської імперії (1935–1936) та радянську агресію проти Фінляндії (1939–1940). Ліга Націй не зуміла прийняти жодного ефективного рішення проти країн-агресорів.

Загалом до 1939 року Рада Ліги Націй провела 107 сесій, збираючись по 5, а то й більше разів. Однак, їй так і не вдалось стати універсальним та головним дієвим інструментом з підтримки миру і запобігання міжнародним конфліктам. Поза компетенцією виявились агресивні дії Японії проти Китаю і мілітаристські дії Німеччини (Третій Рейх), які залишили Лігу Націй у 1933 році. Та й взагалі невеликій кількості питань вдавалось знайти консенсус, через що довелось навіть

відмовитись від статутного принципу однаковості. Ліга Націй виявилась нездатною запобігти розв'язанню Другої світової війни - її початок навіть не розглядався на засіданні вже фактично бездіяльної організації, що яскраво свідчить про відношення навіть самих держав-членів Ліги Націй до діяльності цієї організації. За колапс роботи цієї міжнародної та міждержавної організації людство заплатить десятками мільйонів життів та сотнями мільйонів зламаних життів. Саме таку ціну виставила історія за перемогу шовіністичних ідеологій над гуманізмом.

Якщо ж провести аналогію Ради Ліги Націй з Радою Безпеки ООН, то очевидними є кілька ознак, які роблять ці міжнародні інституції неефективними. Зокрема відсутність в їх складі всіх потужних держав, які суттєво впливають на безпекову ситуацію в світі. У випадку з Лігою Націй ми не бачимо в її складі держави-переможниці Першої світової війни – США. Так, хоча президент США Вудро Вільсон і був ініціатором створення Ліги Націй, однак сенат США не ратифікував участь своєї країни у цій організації, що суттєво звузило можливості не лише приймати, а й вести дискусії від імені США на міжнародній арені. У випадку з Радою Безпеки ООН - це відсутність у складі постійних її членів Німеччини та Японії, які вже багато років є економічними та військовими лідерами своїх регіонів. Звичайно, важко було б увести ці країни серед постійних членів Ради Безпеки ООН у 1945р., чи під час останнього реформування в 1965 році, але наразі та вже багато років до сьогодні цей крок був би максимально розумним та очевидним.

Другою такою ознакою є формування списку постійних членів відповідних Рад з огляду на світову політичну ситуації того часу, в обох випадках питання зміни складу Рад суттєво перезрівало.

До третьої ознаки можна віднести прийняття рішень шляхом повного консенсусу держав, як наслідок такий спосіб прийняття рішень є недієвим та лише накопичує проблеми, але жодним чином не вирішує їх. Зловживання цим правом досягло апогею під час членства в Радбезі ООН з боку СРСР його

представника Андрія Громико, який понад 20 разів використав «право вето» та увійшов до історії світової дипломатії як «Містер Ні».

Нажаль, ми досі бачимо проблеми функціонування нині діючого органу колективної світової безпеки через призму століття. Досі не враховані та не усунуті всі прогалини в роботі, які були очевидні вже майже століття тому. Своєчасність має стати базовим принципом для прийняття рішень про реформування органів світової безпеки.

Після найбільшої катастрофи в історії людства дуже гостро постало питання забезпечення миру у світі та недопущення повторення світової війни. Очевидним та логічним кроком було створення глобальної міжнародної організації з підтримання миру, посилення міжнародної безпеки.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) була створена 24 жовтня 1945 року на конференції в Сан-Франциско на підставі Хартії Об'єднаних Націй. Цікавим фактом є те, що Ліга Націй формально припинить свою діяльність лише в квітні 1946 року, тобто лише через півроку після створення ООН.

Перші задумки та план для нової всесвітньої організації було підготовлено Державним департаментом США ще в 1939 році. Тодішній Президент США Франклін Делано Рузвельт вперше ввів поняття «Організація Об'єднаних Націй» як термін для позначення країн-союзників. Цей термін уперше був офіційно використаний 1 січня 1942 року, коли 26 держав підписали Декларацію Об'єднаних Націй та зобов'язалися від імені урядів своїх країн сприяти утворенню системи загальної безпеки й активізації процесу роззброєння. Організація Об'єднаних Націй стала офіційно існувати після ратифікації Статуту п'ятьма постійними членами Ради Безпеки - Францією, Республікою Китай, СРСР, Великою Британією і США, а також іншою більшістю - сорок шість сторін, що теж підписали цей Статут. Перше засідання Генеральної Асамблеї відбулось у Лондоні в січні 1946 року.

Організація Об'єднаних Націй є міждержавною організацією, метою якої є прагнення підтримувати міжнародний мир і безпеку, розвивати дружні відносини між країнами, досягати міжнародної співпраці й бути центром для узгодження дій

держав. Це найбільша, найбільш звична, найбільш міжнародна й найпотужніша міжурядова організація у світі, членами якої є практично всі держави світу. Штаб-квартира ООН знаходиться на міжнародній території в Нью-Йорку.

Місія організації щодо збереження світового миру була ускладнена в перші десятиліття холодною війною між США й Радянським Союзом і їхніми союзниками. Важливо зазначити, що саме на цей час і припадає остання суттєва реформа Радбезу ООН. Її місії склалися в основному з безбройних військових спостерігачів і легкоозброєних військ, які виконували переважно функції моніторингу, звітування й зміцнення довіри. Членство в ООН значно зросло після широкомасштабної деколонізації, в першу чергу країн Африканського континенту, що почалася в 1960-х роках. З того часу понад вісімдесят колишніх колоній здобули незалежність. До 70-х років минулого століття бюджет ООН на програми економічного й соціального розвитку значно перевищував її витрати на підтримку безпеки та миру. Але після закінчення «холодної війни» ООН змінила й розширила свої загальні польові операції, виконуючи широкий спектр складних спеціальних завдань.

На сьогодні структурно Організація Об'єднаних Націй складається з п'яти основних органів: Генеральної Асамблеї ООН, Ради Безпеки ООН, Економічної та Соціальної Ради (ЕКОСОП) ООН, Секретаріату ООН і Міжнародного Суду юстиції ООН. Оскільки об'єктом дослідження даної дипломної роботи є саме Рада Безпеки ООН, то детально зупинимось саме на ній.

Рада Безпеки відповідає за підтримання миру й безпеки у відносинах між країнами членами ООН. Даний орган має особливі повноваження в міжнародній системі, оскільки якщо інші органи Організації Об'єднаних Націй можуть лише зробити «рекомендації» різним урядам держав, то саме Рада Безпеки ООН має право приймати обов'язкові рішення відповідно до Статуту ООН (ст. 25). Рішення Радбезу ООН подаються до Організації Об'єднаних Націй як резолюції Ради Безпеки.

Рада Безпеки ООН складається з п'ятнадцяти держав-членів, котрі у свою чергу поділяються на 5 постійних членів - Китай, Франція, РФ (СРСР), Велика

Британія та Сполучені Штати Америки, і 10 непостійних членів. П'ять постійних членів Ради мають «право вето» над основними питаннями. До основних питань не відносяться процедурні резолюції, що дозволяє постійному члену Ради блокувати ухвалення рішень, але не дозволяє блокувати обговорення самої резолюції, навіть коли вона є неприйнятною для нього. Десять місць непостійних членів у Раді Безпеки ООН визначаються на дворічний термін із держав-членів ООН за які проголосували на Генасамблеї ООН, однак враховуються принцип регіональної належності. Голову Ради Безпеки ООН призначають щомісяця.

1.2. Порядок формування і склад Ради безпеки ООН: дискусійні питання

Рада Безпеки ООН є постійно діючим органом Організації Об'єднаних Націй та входить до 6 «головних органів» ООН, на який, у відповідності до статті 24 Статуту ООН, покладено відповідальність за підтримку міжнародного миру та безпеки.

Слід зазначити, що лише у 1965 році кількість членів Радбезу було збільшено від 11 до 15 (це була перша поправка до Статуту ООН): п'ять постійних членів залишились без змін - Велика Британія, Китай, СРСР, США, Франція, а от десять учасників обирались за географічною ознакою під час голосування Генеральної асамблеї ООН.

Як нами було вказано вище, десять інших членів обираються на Генеральній Асамблеї ООН на дворічний термін (кожного року по 5 нових членів), починаючи з 1 січня. Члени обираються регіональними групами і затверджуються Генеральною Асамблеєю ООН. Щоб бути обраною в Радбез, держава-кандидат повинна отримати щонайменше двох третин всіх голосів за місце, що може приводити в глухий кут, якщо є два приблизно рівні за силою кандидати. Наприклад у 1979 році такий спір між Кубою та Колумбією було вирішено лише через три місяці та 154 раунди голосування, тоді обидві держави забрали заявки на користь Мексики як компромісного кандидата. Тому питання голосування за непостійних кандидатів також викликає спори та дискусії, та як бачимо потребує поліпшення процедури.

Питання по непостійним членам Ради Безпеки ООН, а саме спосіб обиравання за географічним принципом викликає ще куди більше питань. Так згідно положень Статуту ООН, непостійні члени Радбезу обираються за такою географічною системою а саме:

- п'ять - від країн Африки і Азії;
- один - від країн Східної Європи;
- два - від країн Латинської Америки;
- два - від країн Західної Європи та інших країн.

Визначна роль президента Радбезу ООН полягає у визначенні порядку денного, голосуванні на засіданнях та представництві Ради Безпеки ООН в інших органах ООН та міжнародних організаціях. Президент робить президентські заяви та ноти, що використовуються як декларації, які потім вся Рада Безпеки ООН може прийняти. Призначення Президента відбувається щомісяця в алфавітному порядку назв країн-членів Ради Безпеки ООН англійською мовою.

Рада Безпеки уповноважена «розслідувати будь-який спір чи будь-яку ситуацію, яка може спричинити міжнародні зіткнення чи викликати спір або будь-яку іншу ситуацію, для визначення того, чи не може продовження цього спору чи ситуації загрожувати підтримці міжнародного миру і безпеки». РБ ООН «визначає існування будь-якої загрози миру, будь-якого порушення миру чи акту агресії і робить рекомендації чи вирішує які заходи слід застосувати для підтримки і відновлення міжнародного миру та безпеки». Рада має право застосовувати примусові заходи до держав, які порушують міжнародний мир і безпеку. Стаття 25 Статуту ООН говорить: «Члени Організації погоджуються, відповідно до цього Статуту, підкорятися рішенням Ради Безпеки і виконувати їх¹». Таким чином, рішення РБ є обов'язковими для всіх держав, оскільки членами ООН на сьогодні є майже всі загальновізанані держави Земної кулі (крім Ватикану). При цьому всі інші органи ООН можуть ухвалювати тільки рекомендаційні рішення.

На практиці діяльність РБ з підтримки миру та безпеки полягає у визначенні тих чи інших санкцій проти держав-порушників, включаючи:

- військові операції проти них;
- введення миротворчих формувань в зони конфлікту;
- організацію постконфліктного врегулювання;
- створення міжнародної адміністрації в зоні конфлікту.

Після затвердження Радою Безпеки Організація Об'єднаних Націй може відправити миротворців у регіони, де збройний конфлікт нещодавно припинився або тимчасово зупинився, щоб забезпечити дотримання умов мирних угод і перешкоджати комбатантам поновити військові дії. Оскільки ООН не має власної

¹ Статут Організації Об'єднаних Націй

армії, миротворчі сили добровільно надаються державами-членами ООН. Це також є глобальною проблемою, оскільки держави-члени ООН цілком можуть бути союзними військами держави-агресора та потрапити до складу миротворчих сил ООН на території країни де відбувається військовий конфлікт. Як приклад сьогодення можна привести ймовірну пропозицію РФ щодо вводу на територію України військ Республіки Білорусь, де наразі встановлений контрольований авторитарний режим повністю залежний та підконтрольний РФ.

Для детального розгляду порядку формування складу Ради Безпеки ООН слід звернути увагу на таку країну як Ізраїль. Ізраїль є єдиною країною «першого світу» на Близькому Сході та не зважаючи на це постійною жертвою рішень Ради Безпеки ООН.

Однією з останніх таких резолюцій, які завдають шкоди інтересам Ізраїлю була Резолюція Ради Безпеки ООН №2334, що була прийнята на 7853-му засіданні 23 грудня 2016 року та стосується діяльності по створенню ізраїльських поселень на територіях Палестини, території зайнятої в 1967 році в результаті Шестиденної війни, де Ізраїль не виступав агресором, а захищав свою територію, включаючи й Східний Єрусалим.

Резолюція наголошує, що будівництво єврейських поселень є «грубим порушенням міжнародного права» та не має «ніякої юридичної сили». Радбез ООН вимагає від Ізраїлю припинити таку діяльність та виконувати свої зобов'язання як держави-окупанта відповідно до положень четвертої Женевської конвенції.

Це була лише чергова резолюція Ради Безпеки ООН з питань, що стосуються Ізраїлю і Палестини, та перша, що стосується проблеми ізраїльських поселень, починаючи з резолюції № 465 від 1980 року. Хоча вона і не передбачає ніякого покарання та примусових заходів за її невиконання, але згідно з висновками науковців таке рішення Радбезу «може мати серйозні наслідки для Ізраїлю в цілому і, зокрема, щодо фінансування поселень в середньостроковій і довгостроковій перспективі».

Розбираючи дане голосування можна зробити висновок про упередження частини його учасників при прийнятті такого рішення, зокрема «за» резолюцію голосували Ліван та Єгипет, які були безпосередніми сторонами конфлікту під час Шестиденної війни.

Власне початково проект резолюції був підготовлений Єгиптом, однак вже 22 грудня вона була відкликана. А 23 грудня резолюцію знову внесли на розгляд Радбезу ООН вже інші члени, а саме: Малайзія, Нова Зеландія, Сенегал і Венесуела. Після недовготривалого обговорення вона була поставлена на голосування та прийнята 14 голосами, при цьому США утрималися, не скориставшись своїм правом вето.

В 2018 році Ізраїль відмовився від своєї кандидатури як непостійного члена Ради Безпеки ООН через очевидно малі шанси на успіх. Крім Ізраїлю, на це місце непостійного члена Ради безпеки ООН претендували також Німеччина та Бельгія. Тобто країна проти якої регулярно приймаються резолюції Ради Безпеки ООН та яка жодного разу не виступала з відкритою агресією проти жодної країни, а лише захищала свою незалежність, фактично не може бути представлена в Раді Безпеки ООН навіть без вирішального права голоса. І наразі мова не йде про країну з авторитарним режимом, а про демократію, країну де захищаються права людей, високотехнологічну державу, єдину таку країну на всьому Близькому Сході.

За інформацією ЗМІ арабські та мусульманські країни мали намір зробити все можливе, щоб заблокувати голосування за кандидатуру Ізраїлю в непостійні члени Ради Безпеки ООН, так Ізраїль жодного разу не скористався таким правом, в той час як деякі країни займали місце непостійних членів Ради Безпеки ООН близько десяти разів. Така несправедливість потребує вирішення та реформування регіональної ознаки по відношенню до формування списку кандидатів в не постійні члени Ради Безпеки ООН.

Ще однією ознакою двоякості формування Ради Безпеки ООН є приклад Тайваню (Китайської республіки). Так під час підготовки і прийняття Статуту ООН у 1945 році на території Китаю існувала одна держава – Китайська Республіка Гоміндану і Чан Кайши. Тому в статті 23 Статуту ООН та в інших

статтях цього головного міжнародно-правового договору сучасності значиться що саме Китайська Республіка є засновником ООН. Саме Китайська Республіка, незважаючи на перенесення її уряду на острів Тайвань у 1949 році.

25 жовтня 1971 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Резолюцію 2758 «Про відновлення законних прав Китайської Народної Республіки в ООН». Даною резолюцією місце в Генеральній Асамблеї та Раді Безпеки ООН отримувала КНР, яка шляхом державного перевороту після Другої світової війни захопила владу в континентальному Китаї.

За прийняття такої резолюції проголосували 76 держав – членів ООН, 17 – утримались, 35 – проголосували проти та 3 не голосували. Наслідки були такі, що вже менше ніж за рік Китайська Республіка була виключена з усіх установ ООН та до кінця 1970-их років втратила визнання майже всіх держав світу.

Таким чином, як бачимо з прикладу прийняття резолюції 2758, постійний член Ради Безпеки ООН може бути змінений шляхом прийняття резолюції Генеральної Асамблеї ООН. Це саме той випадок коли ООН не просто визначала нового члена, але й замінила постійного члена Ради Безпеки ООН з «правом вето». Звичайно, що в даній ситуації можна сказати про позитивний прецедент для України, але відповідно, виникає питання, чи може Генеральна Асамблея ООН, де Росія не має права вето, прийняти резолюцію без внесення змін до Статуту ООН?

Однак фактично та на практиці маємо «два Китаї». Не дивлячись на те, що в переважній більшості світоvesпівтовариство не визнає Тайвань, але майже всі розвинені країни світу підпримують економічні, технологічні та дипломатичні відносини з Тайванем. Країна з розвиненою демократією, яка приймає офіційних посадових осіб США (постійного члена Ради Безпеки ООН), не має жодного представництва в ООН та його органах, не кажучи вже про Раду Безпеки ООН. В той час, КНР яка вважає територію Тайваню своєю, та неодноразово заявляла про можливість військового вирішення територіального спору має місце постійного члена в Раді Безпеки ООН. Але в той же час порівнювати ситуацію з правами та основоположними свободами громадян, обговорювати питання з демократичними

виборами та процесами, економічний та соціальний стан громадян не доводиться. Тайвань однозначно перший в цьому питанні, але в той же час не має жодних міжнародних важелів для захисту своїх громадян та території.

Саме тому формування Ради Безпеки ООН треба реформувати в тому числі з огляду на те, що наразі сталі демократії, країни де захищаються права людини та громадянина, проходять відкриті вибори часто не можуть розраховувати на будь-який захист своїх громадян та території з боку найголовнішого міждержавного безпекового органу.

РОЗДІЛ 2

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС РАДИ БЕЗПЕКИ ООН

2.1. Джерела міжнародно-правового статусу Ради безпеки ООН

Загальне функціонування Ради Безпеки ООН є ключовим елементом узгодженої політики підтримки миру та безпеки в усіх регіонах світу. Основними напрямками цієї політики є:

- Організаційна допомога в організації та проведенні переговорів, посередництва, примирення, арбітражу, судових розглядів, звернень до регіональних органів сторін у збройному конфлікті або під загрозою збройного конфлікту, відповідно до статті 33 Статуту ООН;

- розслідувати будь-яку спірну ситуацію або спір, розвиток і ескалація яких може призвести до загрози міжнародному миру, відповідно до статті 34 Статуту Організації Об'єднаних Націй;

- відповідно до статті 36 Статуту розробляє методи і рекомендації щодо вирішення спорів, розвиток і ескалація яких становить загрозу миру і безпеці країни і світу;

- Визначення будь-якої загрози миру і безпеці діями суб'єктів міжнародних відносин відповідно до статті 39 Статуту;

- Формулювати заходи, спрямовані на вирішення спорів, що загрожують світовому миру і безпеці і вимагають їх реалізації, включаючи застосування збройних сил, розрив економічних зв'язків, залізниць, повітряних, морських повідомлень і розрив дипломатичних відносин, а також відповідно до ст. 40 цього Закону, статей 41 і 42, організовувати спеціальні заходи військового характеру, такі як демонстрація сили та військова блокада;

- вимагає від усіх держав-членів Організації Об'єднаних Націй сприяти підтримці миру та безпеки шляхом надання збройних сил у розпорядження Організації Об'єднаних Націй відповідно до статті 43 Статуту;

- Відповідно до статті 45 Статуту під керівництвом Військово-штабного комітету організовувати вжиття термінових примусових військових заходів для

усунення загрози миру та безпеці людства від використання збройних сил держав-членів.

Додамо, що спеціальний керівний орган – Військово-штабний комітет – забезпечує стратегічну підтримку та управління військовою діяльністю, запланованою Радою Безпеки ООН для підтримання міжнародного миру та безпеки.

Відповідно до статті 29 Статуту Рада Безпеки може засновувати такі допоміжні органи, які вона вважає необхідними для виконання своїх обов'язків.

Ці установи поділяються на дві підгрупи: постійні та тимчасові. До постійних інституцій належать Військово-штабний комітет, Експертний комітет і Комітет із прийому нових членів.

Серед постійних органів найважливішим зазвичай є Військово-штабний комітет (ВШК), статус якого визначено в статті 47 Статуту. Він формулює плани використання збройних сил, консультує і допомагає Раді Безпеки ООН з усіх питань, що стосуються військових потреб Ради Безпеки в підтримці міжнародного миру і безпеки, використання сил, що знаходяться в його розпорядженні, їх військових потреб, командування та контроль над озброєннями та можливе роззброєння.

Комітет складається з керівників штабів постійних членів Ради Безпеки та/або їхніх представників. Якщо для ефективного виконання мандата Комітету потрібна участь держави-члена організації в роботі Комітету, Комітет запрошує будь-яку державу-члена Організації Об'єднаних Націй, яка не має постійного представництва в Комітеті, співпрацювати з ним.

Збройні Сили України є частиною Ради Безпеки та відповідають за стратегічне керівництво будь-якими збройними силами, яке диктує Рада Безпеки ООН. Комітет зазвичай збирається кожні два тижні. Однак це правило часто порушується.

Тимчасовий орган створюється Радою безпеки для розслідування обставин і підготовки повного звіту. За потреби вони проводять зустрічі.

Статут вимагає від членів організації безумовного дотримання рішень Ради безпеки ООН. Рада Безпеки має широкий спектр функцій і повноважень у сфері підтримання і зміцнення миру і безпеки.

У разі виникнення небезпечної суперечки або конфлікту Рада Безпеки ООН має повноваження попередньо рекомендувати сторонам конфлікту вирішити його мирним шляхом відповідно до статті 33, розділ VI Статуту. Лише тоді, коли ці зусилля провалюються, Рада Безпеки ООН вдається до більш ефективних заходів відповідно до глави VII Статуту ООН.

Такі дії можуть включати: тимчасові заходи, примусові заходи, призупинення членства в ООН, виключення з організації. Примусові заходи поділяються на такі категорії:

- а) заходи, не пов'язані із застосуванням збройної сили;
- б) Дії із застосуванням збройної сили.

Перший може включати повний або частковий розрив економічних відносин, запровадження економічних та інших обмежувальних санкцій, розрив дипломатичних відносин тощо. Якщо цих дій виявиться недостатньо, Рада Безпеки ООН може ввести блокади для підтримки або відновлення миру та безпеки.

Якщо конфлікт продовжує небезпечно розвиватися та загрожує міжнародному миру та безпеці, Рада Безпеки ООН може застосувати силу для відновлення миру відповідно до глави VII Статуту.

Основною формою миротворчих операцій ООН стали миротворчі операції, орієнтовані на незастосування сили та невтручання у внутрішні справи інших країн.

Лише Рада Безпеки ООН має повноваження приймати обов'язкові рішення щодо застосування сили для відновлення миру або запобігання загрозам міжнародному миру та безпеці.

Рада Безпеки ООН також має принципово важливі повноваження щодо забезпечення функціонування ООН. Він видає рекомендації щодо прийому нових членів, рекомендує Генеральній Асамблеї кандидатуру самого Генерального

секретаря та приєднується до Генеральної Асамблеї при обранні членів Міжнародного суду.

Рада Безпеки ООН може також створювати допоміжні органи, необхідні для виконання своїх функцій, але допоміжні органи детально розглядаються в інших частинах цієї статті.

Наша країна також має право голосу в роботі Ради Безпеки ООН, тому Україна є членом Ради Безпеки ООН, і згідно з базовим документом – Статутом ООН, саме на Україну покладається основна відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки. - лише чотири рази: 1948-1949, 1984 -1985, 2000-2001, 2016-2017. Одразу зазначимо, що дві з них були Українською РСР і дві – незалежною Українською державою.

У 2015 році 177 країн проголосували за обрання України до Ради Безпеки ООН, що свідчить про високий рівень довіри міжнародної спільноти до здатності нашої країни робити практичний внесок у підтримку міжнародного миру та безпеки. Безумовно, цьому факту сприяли також події 2014 року, агресія Російської Федерації на сході України та анексія Автономної Республіки Крим.

Членство України в Раді Безпеки ООН у 2016-2017 роках відбувалося в умовах триваючої військової агресії Російської Федерації, яка, як уже зазначалося, є одним із постійних членів Ради Безпеки. Тому це не може не залишити негативного відбитку на роботі української делегації, пріоритетом якої завжди був захист незалежності, суверенітету та територіальної цілісності нашої держави.

У зв'язку з цим Україна, як непостійний член РБ ООН, використала всі можливі інструменти для протидії російській агресії, зокрема забезпечивши оперативне реагування РБ ООН на можливе погіршення політичної та безпекової ситуації. Окуповані території України та вздовж лінії розмежування.

Крім того, різні аспекти агресії Росії проти України (захист мирного населення, захист прав людини, захист прав дітей, терористична діяльність, питання внутрішньо переміщених осіб, порушення міжнародного права, використання мін і вибухових пристроїв з порушенням міжнародного права). та ін.) знайшли відображення у заявах української сторони на Радбезі ООН та заяві.

Зараз у центрі уваги – публічне спростування російською делегацією спотворення інформації. Також щорічно неофіційно збирається Рада Безпеки ООН щодо порушень прав людини в Криму.

При цьому українська делегація брала активну участь у роботі всіх без винятку питань порядку денного Ради, провівши понад 540 формальних засідань і 315 неформальних зустрічей з понад 50 питань глобального порядку денного.

Зазначимо, що Україна також очолює три допоміжні органи Ради Безпеки — 1521-й Комітет з Ліберії, 1591-й Комітет з Судану та 2127-й Комітет з Центральноафриканської Республіки.

Крім того, у лютому 2017 року в рамках голосування України в Радбезі ООН відбулися відкриті міністерські дебати з питання конфлікту в Європі. Також за ініціативи української делегації Рада Безпеки ООН вперше прийняла Резолюцію 2341 про захист критичної інфраструктури від терористичних атак, яка є абсолютно актуальною в період з вересня 2022 року по листопад 2022 року нападів Росії на Федерацію та Однією з важливих підстав для виключення Російської Федерації з безпеки Ради Безпеки ООН наведено нижче.

Тому в березні 2017 року Україна скликала неформальне засідання Ради Безпеки ООН на тему «Гібридні війни, загрози міжнародному миру та безпеці», на якому вперше в рамках ООН обговорювалося питання гібридних війн. У квітні того ж року Рада Безпеки ООН провела неформальне засідання на тему «Наслідки зміни клімату для безпеки: підвищення рівня моря».

Загалом під час членства України в Раді Безпеки ООН особлива увага приділялася таким питанням:

- 1) Протидія агресії Російської Федерації проти територіальної цілісності та політичної незалежності України;
- 2) Забезпечити загальне дотримання цілей і принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй;
- 3) Посилення миротворчого потенціалу РБ ООН;
- 4) Підвищення прозорості та демократичності роботи Ради Безпеки ООН;
- 5) Посилення потенціалу ООН у запобіганні конфліктам і посередництві;

- 6) Підтримання миру в Африці;
- 7) міжнародна боротьба з тероризмом;
- 8) підтримує роззброєння та нерозповсюдження зброї масового знищення;
- 9) Просунути порядок денний щодо статусу жінок і дітей у збройному конфлікті.

Хоча Рада Безпеки ООН провела понад 40 відповідних засідань щодо російсько-українського конфлікту, наявність «вето» РФ стала вирішальним фактором у резолюціях Ради Безпеки. Нездатність ратифікувати принципове рішення, яке, швидше за все, допомогло б зупинити агресію Росії проти України.

У цьому контексті Рада Безпеки ООН може прийняти лише два важливі рішення:

- 1) Постанова № 2166 від 21 липня 2014 року, яка засуджує збиття МН-17 авіакомпанії Malaysia Airlines.

- 2) Постанова № 2202 від 17 лютого 2015 року на підтримку «Комплексних заходів щодо виконання Мінських домовленостей від 12 лютого 2015 року».

Водночас через позицію Росії щодо застосування «права вето» Рада Безпеки ООН не схвалила такі важливі документи:

- Проект резолюції S/2014/189 (березень 2014), спрямований на підтвердження суверенітету та територіальної цілісності України та визнання незаконності фіктивного референдуму в Автономній Республіці Крим (13 держав-членів підтримали проект, 1 (КНР) - утримався, 1 (РФ) висловився «проти»);

- Проект резолюції S/2015/562 (липень 2015 р.), яким було створено Міжнародний кримінальний трибунал для розслідування катастрофи МН-17 (11 держав-членів підтримали проект, 3 (Китай, Ангола, Венесуела) - утрималися, 1 (РФ) - заява «проти»).

Саме через деструктивну позицію Росії стоїть питання про звернення України до ООН щодо миротворчої операції на сході України, яка може стати вирішальним кроком у запобіганні майже 100% повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Лютий 2022 Армія. Такий крок напевно врятував би сотні тисяч життів і запобіг негативному впливу на життя ще десятків мільйонів.

Тому необхідність поглиблення реформи Ради Безпеки ООН є очевидною, і в цій статті буде максимально чітко описано методи та принципи її реалізації.

Сама Українська держава розглядає реформу РБ ООН як питання особливої міжнародної ваги та головний чинник успіху загальної реформи ООН.

Основний зміст нашої позиції залишається незмінним: будь-яке збільшення кількості непостійних членів Ради Безпеки повинно забезпечити розширення представництва східноєвропейської групи країн шляхом виділення принаймні одного додаткового непостійного місця.

Україна активно виступає за поступову ліквідацію системи «вето», тому підтримує групу країн «АСТ» (Accountability, Coherence, Transparency - Responsibility, Accountability, transparency) і є підписантом Політичної декларації про обмеження використання права вето. у справах про масові та серйозні злочини, розроблені Францією та Мексикою.

У рамках міжурядових переговорів щодо реформування РБ ООН українська делегація під час обговорень у Раді послідовно відстоювала необхідність обмеження права вето постійних членів РБ ООН, які є сторонами конфлікту, у випадках агресори. Така позиція України є надзвичайно важливою, особливо в сучасних умовах, коли країна-агресор ставить під сумнів існування нашої держави.

2.2. Компетенція та повноваження Ради безпеки ООН

Компетенція і повноваження Ради Безпеки ООН зводяться до таких основних напрямів:

- 1) підтримувати міжнародний мир і безпеку відповідно до цілей і принципів Організації Об'єднаних Націй;
- 2) розслідувати будь-які суперечки чи ситуації, які можуть спричинити міжнародні суперечки;
- 3) вносити пропозиції щодо способу або умов вирішення таких спорів;
- 4) формулює плани створення системи контролю над озброєннями, визначає наявність загрози миру чи акту агресії та дає рекомендації щодо заходів, які необхідно вжити;
- 5) Закликати держави-члени ООН запровадити економічні санкції та інші заходи, не пов'язані із застосуванням збройної сили для запобігання або припинення агресії;
- 6) вести військові дії проти агресора;
- 7) давати рекомендації щодо прийому нових членів та умов для держав, щоб стати учасниками Статуту Міжнародного Суду;
- 8) давати рекомендації Генеральній Асамблеї щодо призначення Генерального секретаря та співпрацювати з Генеральною Асамблеєю у відборі суддів Міжнародного Суду;
- 9) Подавати щорічні та спеціальні звіти Загальним зборам.

Завдання Ради Безпеки та її основні функції щодо підтримання миру та забезпечення міжнародної безпеки, відповідно до положень Статуту, узагальнені в таких чотирьох загальних заходах:

1. Превентивна дипломатія - це дії, спрямовані на попередження суперечок між сторонами, запобігання переростанню існуючих суперечок у конфлікти та обмеження масштабів конфліктів після їх виникнення. Згідно з Резолюцією Генеральної Асамблеї A/47/PV.91 від 18 грудня 1992 року, превентивна дипломатія може вимагати таких заходів, як зміцнення довіри, раннє попередження та встановлення фактів, які повинні впроваджуватися у

відповідному поєднанні з державами-членами, тактовністю, конфіденційністю, об'єктивністю і прозорістю.

2. Миротворчість - це дія, спрямована на досягнення згоди між воюючими сторонами, головним чином мирними засобами відповідно до глави VII Статуту Організації Об'єднаних Націй.

3. Підтримання миру - це забезпечення присутності Організації Об'єднаних Націй у певному районі та передбачає розгортання військового та/або поліцейського персоналу Організації Об'єднаних Націй, часто включаючи цивільний персонал.

4. Постконфліктна миротворча діяльність - це дії, спрямовані на запобігання спалаху насильства між націями та народами після завершення найбільш складного конфлікту чи конфліктної ситуації.

Коли Рада Безпеки отримує інформацію про те, що мир знаходиться під загрозою, вона закликає сторони досягти угоди мирним шляхом. Рада може діяти як посередник або встановлювати принципи вирішення суперечок. Генеральному секретарю може бути доручено провести розслідування та доповісти про ситуацію. У разі початку бойових дій Рада вживатиме заходів для забезпечення припинення вогню. За згодою відповідних сторін миротворчі місії можуть бути направлені в зони конфлікту для послаблення напруженості та розосередження ворожих сил. Рада Безпеки має повноваження розгортати миротворчі сили, щоб запобігти повторному спалаху конфліктів. Вона має повноваження виконувати свої рішення шляхом запровадження економічних санкцій і прийняття рішень щодо колективних військових заходів.

Правовий статус миротворчих сил ООН визначається угодою між ООН і країною перебування. Згідно з цими угодами, після прийняття Радою Безпеки рішення про створення миротворчої операції відповідні держави-члени зобов'язані сприяти виконанню мандату операції.

Відповідно до статей V і VI Статуту, Генеральна Асамблея може призупинити здійснення прав і привілеїв держав, які є членами організації, за рекомендацією Ради Безпеки ООН, якщо Рада Безпеки виступає проти

превентивних або примусових дій. Так, якщо держава-член ООН систематично порушує принципи, закріплені в Статуті, Генеральна Асамблея ООН може за рекомендацією Ради Безпеки виключити її з організації.

Ми бачили, що коли постійні члени Ради Безпеки порушують статутні принципи Організації Об'єднаних Націй, не існує механізму виключення з Організації Об'єднаних Націй. Зрозуміло, що Організація Об'єднаних Націй створювалася, не передбачаючи, що один із її членів стане агресивною державою, але зараз необхідно розглянути такий механізм реформування ООН як міжурядового органу.

Рада Безпеки діє від імені всіх держав-членів ООН. Відповідно до ст. У статті 25 Статуту зазначено, що країни-учасниці Організації погоджуються «підкорятися та виконувати рішення Ради Безпеки». Відповідно до ст. 43. Вони зобов'язуються надавати Раді Безпеки, на її запит і відповідно до спеціальної угоди, збройні сили, допомогу та відповідні засоби обслуговування, необхідні для підтримки міжнародного миру, включаючи право проходження через територію. мир і безпека. Ця угода визначає кількість і тип військ, рівень їх готовності, загальне розташування, а також характер послуг і засобів допомоги, які будуть надаватися.

Статут ООН уповноважує Раду Безпеки вживати тимчасових і примусових заходів. Тимчасові заходи, як правило, призначені для запобігання погіршенню ситуації та не повинні порушувати права, переслідування чи статус залучених сторін. Такі заходи можуть включати вимогу до сторін припинити бойові дії або відвести сили до певних кордонів і вдатися до того чи іншого процесу мирного врегулювання, включаючи прямі переговори, звернення до арбітражу та використання регіональних організацій та інших установ. Тимчасові заходи зазвичай не є обов'язковими. Вони не є юридично обов'язковими для сторін, але Рада Безпеки, згідно зі статтею 40 Статуту ООН, «розгляне та оцінить невиконання цих тимчасових заходів».

Відповідно до статей 41 і 22 Статуту ООН заходи примусу поділяються на заходи, не пов'язані із застосуванням сили, і дії із застосуванням сили. Їх

застосування є виключною прерогативою Ради Безпеки і є одним з її найважливіших повноважень.

Відповідно до ст. Стаття 41 Хартії передбачає, що примусові заходи, не пов'язані із застосуванням сили, можуть включати повне або часткове припинення економічних відносин, залізничного, морського, повітряного, поштового, телеграфного, радіо- та інших засобів зв'язку, розрив дипломатичних відносин і інші заходи подібного характеру.

У випадку, якщо вищезазначені заходи недостатні або неефективні, Рада Безпеки має повноваження використовувати збройні сили Організації Об'єднаних Націй для вжиття необхідних заходів для підтримки міжнародного миру та безпеки відповідно до статті 42 Статуту. Усі держави-члени ООН зобов'язуються надавати збройні сили, допомогу та відповідні засоби обслуговування, включаючи право проходу через територію, територіальні води та повітряний простір, як того вимагає Рада Безпеки. Особливим видом примусового заходу є призупинення прав і привілеїв будь-якої держави-члена ООН, щодо якої Рада Безпеки вирішила застосувати примусові заходи. Виключення з Організації Об'єднаних Націй за порушення Статуту відповідно до статті VI Статуту Організації Об'єднаних Націй також є таким заходом.

Рада Безпеки ООН проводить регулярні засідання для розгляду питань порядку денного, запобігання загрозам миру, вжиття різноманітних заходів для контролю над конфліктами та їх вирішення, а також мобілізації регіональної та міжнародної підтримки цих дій.

Щоб забезпечити безперервність роботи, кожен член Ради Безпеки ООН завжди має бути представлений у штаб-квартирі ООН. Будь-яка країна, яка не є членом Ради Безпеки ООН, може брати участь у засіданні без права голосу, якщо обговорюване питання будь-яким чином зачіпає інтереси цієї держави-члена ООН. Країни-члени ООН також можуть бути запрошені на засідання Ради, якщо вони є стороною спору, який розглядається Радою Безпеки ООН.

Засідання Ради Безпеки ООН, за винятком регулярних засідань (такі засідання проводяться двічі на рік), скликаються Президентом час від часу в міру

необхідності. Однак важливо, щоб між зустрічами пройшло не більше чотирнадцяти днів.

Президент скликає засідання Ради Безпеки ООН, коли:

а) будь-який спір або ситуацію, доведені до відома Ради Безпеки відповідно до статті 35 або пункту 3 статті 11 Статуту Організації Об'єднаних Націй;

б) Асамблея дає рекомендації Раді Безпеки або передає будь-яке питання до Ради Безпеки відповідно до пункту 2 статті 1;

в) Генеральний секретар доводить будь-яке питання до відома Ради Безпеки відповідно до статті 99 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Засідання Ради Безпеки зазвичай проводяться в резиденції ООН (Нью-Йорк). Однак будь-який член Ради або Генеральний секретар може запропонувати, щоб Рада також збиралася в іншому місці. Якщо Рада Безпеки прийме таку пропозицію, вона ухвалить процедурне рішення щодо місця та тривалості засідань Ради у новому місці.

Головування в Раді Безпеки ООН обіймають її члени в алфавітному порядку імен. Кожен голова обіймає посаду не більше одного календарного місяця.

Англійська, арабська, іспанська, китайська, російська та французька є офіційними та робочими мовами Ради Безпеки ООН. Презентації, представлені однією з шести мов, були перекладені на інші п'ять мов. Хоча цей порядок є традиційним, він здається нам досить застарілим явищем.

Члени Ради Безпеки ООН мають один голос. Для вирішення питань по суті потрібна більшість у дев'ять голосів, але тільки якщо ця кількість включає голоси всіх п'яти постійних членів Ради Безпеки. У цьому полягає суть принципу постійної одностайності між п'ятьма членами Ради Безпеки, який часто паралізував і робив неефективним цей інститут.

Рада Безпеки на своїх засіданнях приймає рішення і дає рекомендації. У будь-якому разі вони називаються юридично обов'язковими резолюціями відповідно до статей 25 і 48 Статуту.

Першою миротворчою операцією ООН була створена в травні 1948 року місія спостерігачів Організації Об'єднаних Націй за перемир'ям (ОНВУП), яка

базувалася в Єрусалимі і діє досі. З 1948 року ООН провела близько 40 миротворчих операцій на чотирьох континентах. Найбільшими з них були операції в Конго, Камбоджі, Сомалі та країнах колишньої Югославії.

У 1991 році в Сомалі спалахнула громадянська війна, в результаті якої загинуло понад 300 000 людей, а 5 мільйонів людей опинилися перед загрозою голодної смерті. У 1992 році організація заснувала Операцію ООН у Сомалі (ЮНОСОМ), щоб покласти край масовому голоду та запобігти масовим вбивствам людей. У 1993 році ЮНОСОМ було замінено на Юнік-2 у спробі відновити порядок, сприяти примиренню та відбудувати громадянське суспільство та економіку Сомалі, але Сомалі було ще далеко від нормалізації суспільного життя.

У 1992 році Рада Безпеки ООН заснувала Операцію ООН у Мозамбіку (ЮНОМОЗ) для сприяння виконанню мирної угоди між урядом і Національним рухом опору Мозамбіку. У рамках ЮНОМОЗ здійснювався моніторинг припинення вогню, контроль за демобілізацією учасників бойових дій, координація гуманітарної допомоги. Тут слід зазначити, що ЮНОМОЗ успішно завершив свою місію в січні 1995 року.

ООН також допомогла припинити десяток років конфлікту в Камбоджі. В операції ООН у Камбоджі беруть участь понад 21 тисяча миротворців зі ста країн. Відповідно до угоди 1991 року Організація Об'єднаних Націй створила Тимчасовий орган ООН у Камбоджі (ЮНТАК). Його місія полягає в моніторингу припинення вогню, роззброєнні комбатантів та організації та проведенні вільних і чесних виборів. Місія ЮНТАК була успішно завершена і завершена у вересні 1993 року.

Організація Об'єднаних Націй відіграла важливу роль у припиненні восьмирічної війни між Іраном та Іраком. У серпні 1988 року посередницькі зусилля Ради Безпеки ООН і Генерального секретаря призвели до припинення вогню між двома країнами та визнання Мирного плану ООН 1987 року. Після припинення вогню між двома ворогуючими арміями військові спостерігачі ООН були направлені до складу Об'єднаної групи військових спостерігачів ООН

(ШГВНООН) для спостереження за припиненням бойових дій і виведенням військ. ШГВНООН успішно завершив свою кампанію.

Організація Об'єднаних Націй відіграла подібну миротворчу роль в Афганістані наприкінці минулого століття. Після шести років військових дій особистий представник (посол) Генерального секретаря провів переговори між Афганістаном, Пакистаном, Радянським Союзом і США, і в квітні 1988 року було підписано угоду, спрямовану на врегулювання конфлікту.

Для перевірки виконання угоди ООН направила спостерігачів, які входять до складу місії доброї служби ООН в Афганістані та Пакистані. Із запланованим виведенням радянських військ з Афганістану в 1989 році завдання було виконано.

Організація Об'єднаних Націй доклала багато зусиль для вирішення конфлікту в колишній Югославії, але ключову роль в остаточному врегулюванні конфлікту зіграв військовий блок НАТО.

Щоб допомогти відновити мир, організація запровадила ембарго на постачання зброї Югославії в 1991 році, і Генеральний секретар та його особистий представник допомогли знайти вихід із кризи. Розгорнуті в 1992 році миротворчі сили Корпусу безпеки ООН (СООН) прагнули встановити мир і безпеку в Хорватії, сприяти доставці гуманітарної допомоги до Боснії та Герцеговини та допомагати утримувати колишню Республіку Македонія (зараз Республіка Північна Македонія) поза межами конфлікту.

У 1995 році Рада Безпеки ООН була розділена на три операції, які охоплювали три незалежні країни. Під час переговорів під егідою ООН миротворці ООН та організації Організації працювали над дотриманням режиму припинення вогню, захистом населення та наданням гуманітарної допомоги населенню.

У своїй резолюції від 10 грудня 1993 року Генеральна Асамблея наказала Генеральному секретарю включити в угоди з країнами, що надають війська, пункт, згідно з яким ці країни вживають заходів для забезпечення участі персоналу своїх контингентів у національних миротворчих операціях ООН, повністю розуміючи, що принципи і норми відповідних частин міжнародного

права, особливо міжнародного гуманітарного права, а також принципи і цілі Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Ці сили використовуються для загального блага всіх, включаючи країни-члени ООН. Вони необхідні, щоб відповісти на пряму агресію, навіть якщо вона неминуха або мала місце.

Однак на практиці часто трапляються випадки, коли угоди про припинення вогню укладаються, але взагалі не дотримуються. У цьому випадку ООН була змушена направити війська для відновлення стабільності та припинення вогню. Відповідно до ООН, Рада Безпеки зобов'язана використовувати мирні правоохоронні підрозділи в чітко визначених ситуаціях і в межах заздалегідь визначених кіл керівництва, але наразі немає нормативного встановлення такого наміру.

Ці підрозділи виділяються державами-членами та доступні на запит відповідної країни та складаються з волонтерів, які висловили свою готовність надавати такі послуги. Розгортання та функціонування таких сил має бути санкціоновано Радою Безпеки і, як і миротворчі сили, перебуватиме під командуванням Генерального секретаря ООН.

Ці підрозділи з примусу до миру не слід плутати з силами, які можуть бути створені для реагування на акти військової агресії відповідно до статей 42 і 43 Статуту, або з військовим персоналом, який уряди можуть погодитися служити в якості резервних контингентів, доступних для підтримки миру у всьому світі.

Миротворчість часто є прелюдією до підтримки миру у всьому світі – так само, як присутність військ ООН на місцях може посилити запобігання конфліктам, сприяти миротворчим зусиллям, посилити тиск на агресорів, а в багатьох випадках є передумовою для встановлення та припинення миру, або навіть запобігти військовий конфлікт.

Висвітлення антитерористичного потенціалу ООН також є актуальним питанням. Рада Безпеки ООН у структурі ООН є особливим постійно діючим органом, який формує основу спільної міжнародної політики людства щодо підтримання миру та безпеки та досягнення інших гуманітарних цілей

міжнародного співтовариства. Важливість цього завдання полягає в тому, що, на відміну від інших органів ООН, Рада Безпеки, як було зазначено раніше, має повноваження відповідно до статті 25 Статуту ООН приймати рішення, які є обов'язковими для всіх держав-членів ООН.

З організаційно-функціональної точки зору діяльність РБ ООН не спрямована на боротьбу з тероризмом у всіх його проявах. Основним завданням Ради безпеки є вжиття відповідних заходів, спрямованих на покращення кризових ситуацій.

Враховуючи помітне розширення географічного масштабу загрози міжнародного тероризму наприкінці ХХ – початку ХХІ століття та потенційну небезпеку для націй і народів світу, Рада Безпеки ООН поступово формує окремий напрям її роботи, суть якого полягає у нанесенні ударів на всіх можливих рівнях Тероризм і терористичні загрози.

В даний час в організаційному плані це виражається лише в тому, що Рада Безпеки ООН створила у своєму складі кілька спеціалізованих установ відповідно до положень статті 29 «Статуту ООН», головним завданням якої є боротьба з різними видами міжнародного тероризму. Однак слід розуміти, що тероризм сам по собі вже давно став новим видом війни, оскільки все менше і менше військових тоталітарних і авторитарних режимів здатні протистояти глобальній системі колективної безпеки і тому вдаються до єдиного методу, який вони вважають можливим - через терористичний «вплив» Міжнародна політика.

2.3. Проблематика ухвалення рішень Радою безпеки ООН в сучасних умовах

Як відомо, згідно зі статтею 1 Рада Безпеки ООН вживає заходів проти агресора за допомогою наявних у нього сил. Статті 42 і 43 Хартії. Держави-члени ООН надають такі війська Командуванню ООН. Стаття 43 передбачала укладення спеціальних угод між державами і Радою, але ці угоди фактично ніколи не уклалися. Попередні спроби розробити та ратифікувати таку угоду чи її базові принципи не дали позитивних результатів. Це означає, що при будь-якому порушенні миру необхідно терміново задіяти механізми Статуту ООН, коли Рада Безпеки ухвалить відповідне рішення про проведення операцій із застосуванням миротворчих сил ООН. Звичайно, цей механізм явно не ідеальний і потребує вдосконалення. Вважаємо, що, перш за все, необхідно внести зміни до самого Статуту, оскільки нові положення викладуть основні принципи створення, управління та фінансування Сил ООН.

Останнім часом з'явилася нова тенденція, тобто Рада Безпеки ООН дає дозвіл на застосування сили на певній території. Але в той же час члени Ради можуть висловити бажання діяти від імені Ради та від імені Ради відповідно до її резолюцій, як це сталося з діями США в Перській затоці під час вторгнення іракських військ у Кувейт. У цьому випадку застосовуються статті 39, 42 та ст. 51, яка передбачає координацію військових дій для самооборони. Цю координацію здійснює Рада Безпеки ООН. Операції в Перській затоці базуються на досить складній правовій основі.

Дії Ради Безпеки в ситуаціях громадянської війни можуть бути більш складними з правової точки зору. Якщо це станеться, Art не можна використовувати. Стаття 51 Статуту. Стаття 39 Статуту вимагає від Ради Безпеки ООН визначити, чи існує справжня загроза миру. У таких випадках Рада діє відповідно до статті 42 Статуту. Особливо важливим тут є питання про те, чи можуть окремі держави бути уповноваженими брати участь в операціях ООН у разі громадянської війни. На наш погляд, це має бути санкціоновано. Певну правову основу для цього має Статут ООН. Присутність збройних сил тієї чи

іншої держави має бути санкціонована виключно демократично обраним урядом цієї країни, якщо члени цього уряду не обґрунтовано підозрюються у вчиненні злочинів проти людства.

Стаття 48 передбачає, що дії, необхідні для виконання рішень Ради Безпеки ООН щодо підтримання міжнародного миру та безпеки, є обов'язковими для всіх держав-членів ООН. Ця стаття також застосовується до збройних операцій відповідно до статей 42, 43 і 44 Статуту.

Потенціал статті 53 Хартії використовується далеко не повністю. Згідно зі статтею, Рада безпеки використовує регіональні служби та установи в інтересах міжнародного миру та безпеки. У статті досить конкурентно стверджується, що регіональні органи не можуть вживати примусових заходів без схвалення Ради безпеки.

Важливим напрямком діяльності ООН є миротворчі операції. Однак слід зазначити, що це не визначено в самому Статуті ООН. Тут попереду ще багато конструктивної роботи, спрямованої на зміцнення та розвиток цього напрямку діяльності глобальних міжнародних організацій.

Особливістю військових операцій, які називаються «блакитними шоломами», є попередня згода держав на їх присутність і операції. Це підкреслює непримусовий характер цих операцій, а також робить країни з великим військовим потенціалом вирішальними гравцями в цій сфері.

Важливим фактором також є те, що миротворці ООН можуть прийняти санкції Ради Безпеки щодо застосування сили, якщо цього вимагає ст. 39 реалізовано. Але в статуті має бути визначена можливість зміни функцій миротворчих сил (у разі загрози миру чи порушення миру). Йдеться про те, що миротворчі сили можуть бути використані для проведення операцій примусу.

Регіональні органи також можуть використовувати миротворчі сили ООН, але лише за умов, зазначених вище. Зауважимо, що в деяких випадках миротворчі заходи розроблялися на регіональному рівні без відповідних санкцій Радбезу. Прикладом такої події стало створення військ Організації африканської єдності,

які були направлені в державу Чад в 1981 році. Рада Безпеки «взяла до відома» проведення миротворчої операції, хоча офіційно її не схвалила і не погодила.

Зазначимо, що відповідно до ст. У статті 53 Статуту зазначено, що Рада Безпеки ООН не повинна дозволяти конкретні дії, якщо вони не є примусовими діями із застосуванням зброї. Звісно, виникає дуже важливе питання: «Якою саме повинна бути природа Збройних Сил ООН, якщо вони будуть використовуватися у громадянських війнах, які загрожують регіональному чи загальному миру?». Посилаючись на Статут Організації Об'єднаних Націй, ми розуміємо, що ці дії не можуть вважатися примусовими відповідно до глави VII Статуту. Для цього необхідна безумовна згода країни, яка приймає такі операції на своїй території. Це також можна зафіксувати заздалегідь відповідними протоколами.

Другим важливим питанням діяльності Ради Безпеки ООН є превентивні заходи. На жаль, Статут ООН не є повним і чітким у цьому питанні. Отже, у статті II зазначено, що всі держави-члени Організації Об'єднаних Націй повинні утримуватися від надання допомоги будь-якій державі, проти якої Організація Об'єднаних Націй вживає превентивних і примусових заходів. У разі порушення миру Глава VII передбачає запобіжні заходи, які повністю відповідають системі безпеки, встановленій Статутом Організації Об'єднаних Націй.

Але насамперед Рада Безпеки має прийняти чіткі та однозначні рішення щодо організації превентивних дій. Зважаючи на тривалу бюрократію та різноманітність Ради Безпеки ООН, превентивні дії є радше ілюзією, ніж реальним важелем впливу на ситуацію.

У цьому відношенні, звертаючись до Хартії, вона виглядає в тіні порівняно з Розділом VII. Йшлося про мирне вирішення спорів, яке Статут ставив на перше місце, тобто про розділ VI Статуту, особливо 1 статтю. 33, передбачаючи переговори, роз'яснення, посередництво, примирення, арбітраж, юридичне врегулювання, послуги регіональних органів чи різних структур чи інші методи мирного вирішення конфліктів. Слід також зазначити, що Організація Об'єднаних Націй проводить плідну роботу, в тому числі з розробки конкретних методів і механізмів мирного вирішення проблем, а також з розробки Статуту ООН або

пов'язаних з ним рішень. Зокрема, це стосується розробленої Спеціальним комітетом зі Статуту ООН Манільської декларації та посилення ролі ООН. Цей важливий документ спрямований, зокрема, на посилення тенденцій, закріплених у Розділі VI Хартії.

Слід також звернути увагу на декларацію Генеральної Асамблеї ООН про запобігання та уникнення суперечок і ситуацій, які можуть загрожувати міжнародному миру та безпеці, і роль ООН на цій міжнародній арені.

Ми вважаємо, що Організація Об'єднаних Націй повинна бути більш точною у цій дуже складній, але важливій сфері превентивної дипломатії. Поки що зроблено занадто мало, що стосується принципів і практики ООН.

Тому ми маємо дуже продуктивне та перспективне поле діяльності. Йдеться не лише про саму організацію, але й про розробку відповідних стратегій, створення системи превентивної миротворчої діяльності ООН та застосування виконавчого органу Ради Безпеки ООН у цій сфері.

На відміну від 1945 року, сьогодні існує понад 190 країн, що саме по собі означає, що світ кардинально змінився. По-перше, це стосується форм соціального та політичного життя, таких як баланс сил, рівень життя, управління, релігія тощо. Деякі відмінності, якщо ми говорили про них раніше, як-от комунізм чи лібералізм, скоротилися, але відстань між бідними та багатими країнами, розвиненими країнами та країнами, що тільки розвиваються, значно збільшилася. Полум'я Другої світової війни погашено, попіл розвіяно, але Рада Безпеки ООН все ще діє згідно з принципами якщо не принципів 1945 року, то принаймні реальності 1965 року, холодної війни.

Відтоді відбулися глибокі зміни як у самих міжнародних відносинах, так і у сприйнятті міжнародних відносин у різних суспільствах того часу. Серед них поведінковим чинником є не тільки держава, а й інші міжнародні суб'єкти, переважно транснаціональні корпорації. Звичайно, з розвитком постіндустріального суспільства та новітніх технологій їх кількість і вплив зросли. Слід зазначити, що ООН представляє глобальну взаємодію, регіональні організації та регіональну взаємодію.

Одним із актуальних і назрілих питань, які потребують подальшої розробки, в тому числі внесення змін до самого Статуту ООН, є питання права міжнародних організацій втручатися у внутрішні справи конкретної країни через такі внутрішні справи. Прикладом може слугувати ситуація в країнах колишньої Югославії. Згідно зі статтями 2 і 7 Хартії, таке втручання дозволяється лише тоді, коли мир знаходиться під загрозою або порушено, і Рада Безпеки діє відповідно до глави VII Статуту. Цього може бути недостатньо в нинішній історичній ситуації та з урахуванням нових способів політичного маніпулювання. Взаємозалежність, головним чином економічна і особливо військова, є якісно домінуючою тенденцією, яка кардинально змінює міжнародні відносини порівняно з тими, що існували під час формування та прийняття Статуту ООН. Міжнародне співтовариство має право і повинно за участю всіх країн-учасниць забезпечити захист своїх інтересів. Попередньо, мова йде про такі міжнародні кримінальні злочини, як міжнародний тероризм. Ми вважаємо, що першим кроком є посилення ролі Міжнародного суду ООН шляхом створення кримінальної палати, присвяченої таким справам.

У контексті суттєво посиленої взаємозалежності необхідні нове та ширше поняття та розуміння терміну «суверенітет». Водночас необхідне більш повне, точне та виважене визначення поняття «втручання». Враховуючи сучасні вимоги, цю специфікацію однозначно слід вдосконалити. Зокрема, це стосується порушень національних прав або прав людини. Допомога у захисті цих прав не означає втручання у внутрішні справи держави, що дуже важливо для африканських держав сьогодні, якщо держава є агресором проти власного народу чи окремої меншини.

Слід зазначити, що Радянський Союз відігравав у зазначених питаннях вкрай пасивну роль, що майже паралізувало діяльність Ради Безпеки ООН. Але сьогодні країни колишнього Радянського Союзу зазнали карколомних змін. Звичайно, політичні та правові системи Таджикистану та Естонії, або Казахстану та Молдови важко порівняти, але майже всі країни колишнього Радянського Союзу

рухаються до справжньої демократії в цілому Тенденція зміни напрямку до дійсного забезпечення всіх прав держави та прав людини.

Безумовно, розділ VII Статуту ООН є досить потужною зброєю в руках міжнародної спільноти, як ми вже зазначали вище, але крім цього, цей розділ повинен мати і практичний ефект. Зокрема, це стосується ефективного використання статей 43, 45 та 47 Хартії. Цікавою є пропозиція колишнього генсека ООН вжити заходів проти іракської армії з метою звільнення Кувейту з червня 1992 року. Як відомо, Бутрос Галі запропонував створити сили швидкого розгортання. Вважаємо, що необхідно відновити відповідні дискусії в ООН для розробки спеціальної угоди про створення Збройних Сил ООН як справжньої складової міжнародного примусу. Сама присутність цих сил значно посилила б превентивну функцію Ради Безпеки ООН.

Як відомо, з 1945 по 1987 роки ООН провела 13 миротворчих операцій. Це означає, що накопичено значний досвід, який необхідно ретельно вивчати та використовувати в подальших миротворчих операціях ООН. З 1988 року ООН організувала ще 11 таких місій. У лютому 1992 року Рада Безпеки ООН висловила дуже рішучу підтримку певним видам діяльності ООН.

Це видно зі ст. Відповідно до статті 39 Статуту, загрози миру, порушення миру або акти агресії є необхідною умовою для відповідних дій Ради Безпеки ООН щодо застосування сили. Раді Безпеки ООН не було труднощів визначити факт порушення миру. Особливість полягає в тому, що, коли говорять про порушення миру, мають на увазі міжнародний мир, тобто мир між незалежними державами, визнаними ООН, а це означає, що військові конфлікти у формі громадянських чи національно-визвольних воєн не є місцем ні за яких умов. такий. метод. Події в Югославії та деяких колишніх радянських республіках за останні три десятиліття показали це. Це свідчить про те, що ситуація існує і її потрібно вирішувати на міжнародному рівні.

Тому міжнародне співтовариство має визнати цю реальність і відповідним чином впливати. Звісно, знову постає питання «межі» та «примусу». Вважаємо,

що пріоритетом у вирішенні таких конфліктів має бути безпека життя людей і право націй на самовизначення.

У преамбулі до Статуту Організації Об'єднаних Націй наголошується на необхідності врятувати майбутні покоління від жахів війни. Чи можливо це зробити, не запобігаючи громадянським війнам чи національно-визвольним конфліктам? ООН і Рада Безпеки не можуть дозволити собі ігнорувати застосування сили та насильства. Організація Об'єднаних Націй визнала, що громадянські війни є загрозою миру, оскільки вони можуть призвести до збройного втручання третіх сторін. Однак насправді в разі «громадянської війни» в її нинішньому вигляді на території країни не тільки можуть перебувати кілька військових контингентів різних країн, які не є легітимними сторонами конфлікту, але що вже говорити про військову допомогу сторони конфлікту. Яскравим прикладом повної нерегульованості подібних конфліктів є війни в Сирії та Лівії. Відсутність чіткої, поетапної та комплексної відповіді на таку військову агресію призвела до відсутності реальної національної влади у вищезгаданих країнах.

Досвід останніх років дозволив зробити деякі висновки щодо спроби спрогнозувати характер миротворчої функції ООН і, насамперед, Ради Безпеки.

По-перше, звичайно, мова йде про невійськові санкції. Стаття 41 надає Раді Безпеки ООН можливість вводити невійськові санкції, включаючи переривання економічних відносин і засобів зв'язку. Такі дії Рада Безпеки вжила проти Іраку, Югославії, Сомалі та Лівії. Ці дії позитивно вплинули на ситуацію, але найефективніше застосування не є найефективнішим, якщо сторони конфлікту не передові у військовому відношенні з великою кількістю техніки.

Часто переважає бажання держави-агресора застосувати сучасну зброю, тому стаття 41 застосовується за відповідних обставин. Крім того, слід зазначити, що ці санкції неможливо переоцінити. У деяких випадках військові санкції дуже важливі. Зарубіжні політологи вказують на загальні види застосування цих операцій події в Північній Кореї та Перській затоці.

У випадку з Південною Кореєю цю ситуацію можна охарактеризувати як *ad hoc* або колективну самооборону від агресивного режиму. Як це часто буває, те,

що почалося як односторонні дії Сполучених Штатів, потім трансформувалося в об'єднані сили ООН. Але, наприклад, військова операція була організована в Перській затоці і схвалена Радою безпеки.

Вважаємо, що для досягнення цієї мети необхідне як суворе дотримання вимог Статуту ООН, так і певні зміни до нього. У новому світі, в якому ми зараз живемо, Статут Організації Об'єднаних Націй не можна вважати священним. Документ, безумовно, історичний та унікальний, але його можна і потрібно вдосконалювати, щоб привести його у відповідність до реалій сучасності, яка вже не потребує звернення до наслідків Другої світової чи холодної війни.

Діяльність, пов'язана зі Статутом ООН, повинна доповнюватися односторонніми зобов'язаннями держав, заходами зміцнення довіри та міжнародним співробітництвом у всіх сферах, включаючи військово-політичну, економічну та гуманітарну. Але в ситуації, коли наша держава веде відкриту війну з ядерним агресором Російською Федерацією, утилізація всіх засобів масового ураження є, мабуть, найважливішим і багато в чому вирішальним питанням, яке має знову стати на порядок денний все міжнародне співтовариство.

У цьому відношенні все явно змінилося з часів холодної війни: Сполучені Штати та колишній Радянський Союз зробили багато для скорочення своїх ядерних арсеналів. Цей процес має тривати, йдеться про більше, тому що інші ядерні держави, а також країни, які не мають офіційного ядерного статусу, повинні долучатися до цього процесу. Наразі найактуальнішим питанням для нашої країни є термінове ядерне роззброєння Російської Федерації – агресивної держави, яка володіє величезним ядерним потенціалом і офіційно заявляє про можливість його використання. Організація Об'єднаних Націй повинна відігравати найбільш конструктивну та превентивну роль у цьому важливому питанні.

Рада Безпеки ООН повинна зробити вагомий внесок у створення спеціальних механізмів запобігання розв'язанню ядерного конфлікту. Ідея комплексної безпеки багато в чому залежить від пошуку ефективної відповіді на це питання. У

разі порушення угоди про незастосування ядерної зброї міжнародне співтовариство зобов'язане розробити узгоджені заходи в рамках ООН.

У зв'язку з цим необхідно розробити колективні заходи по боротьбі з ядерним тероризмом і ядерним піратством. Сьогодні людство в цілому і наша нація зокрема діють в умовах, де ризик застосування ядерної зброї є більшим, ніж під час найгарячішої фази холодної війни.

Сімдесят сім років минуло з моменту закінчення Другої світової війни та заснування ООН. Наразі людству вдалося запобігти новій глобальній катастрофі, яка має бути ядерною. Але ліквідувати незліченні регіональні конфлікти та війни неможливо.

Зараз, перш за все, слід згадати про ідею колишнього генсека ООН створити в цій міжнародній організації багатосторонній центр для зменшення ризику війни. На жаль, ідея не отримала необхідної підтримки з боку багатьох держав-членів. Очевидно, враховуючи специфіку сучасної світової ситуації, до неї необхідно повернутися. Це міг би бути широкий міжнародний контрольний механізм для контролю за виконанням домовленостей щодо зниження міжнародної напруженості та обмеження озброєнь, а також військової ситуації в зонах конфлікту. По-перше, механізм має включати різноманітні методи та форми контролю за збором інформації та її своєчасною обробкою для подальшої передачі в Раду Безпеки ООН та інші органи. Такий крок дав би можливість отримати об'єктивне розуміння того, що відбувається у світі.

На основі цієї інформації можна заздалегідь, через неупереджені політичні рішення, підготувати пропозиції щодо можливості превентивної дипломатії, по-перше, щоб ускладнити раптові напади, по-друге, щоб запобігти загостренню військових конфліктів та їх наслідків і обмежити їх масштаби.

На всіх етапах конфлікту необхідно широко використовувати всі засоби мирного врегулювання розбіжностей і суперечок. Серед них - хороша служба, посередництво для досягнення перемир'я. ООН може також заохочувати організацію та використання неурядових комітетів і груп для проведення

поглибленого аналізу причин і обставин конфлікту, а також шляхів його вирішення.

Потреба в таких заходах і механізмах є особливо гострою з огляду на ситуацію в Югославії та країнах колишнього Радянського Союзу, особливо в Україні. Немає сумніву, що ця ситуація у всіх своїх проявах постукала в двері ООН і вимагає відповідних і особливо термінових рішень. Велика частина відповідальності лежить на постійних членах Ради Безпеки ООН, але коли Рада Безпеки створювалася, вона не передбачала, що її постійні члени будуть вести агресивні війни та анексувати територіальний статус визнаної суверенної та незалежної держави.

У таких нагальних і невідкладних питаннях, як боротьба з міжнародним тероризмом, ООН відіграє особливу, важливу та конструктивну роль. Ми вважаємо, що необхідно передбачити визнання урядів штатів терористами, що дасть змогу вжити проти них низку заходів для забезпечення миру. У 2021 році владу в Афганістані захопив терористичний рух «Талібан», фактично за своїм правовим статусом (за винятком зв'язку з ісламським фундаменталізмом) він особливо не відрізняється від нинішньої влади РФ, яка має давно стала авторитарною державою.

Тому сьогодні абсолютно неможливо і вкрай небезпечно розвиватися ціною обмеження прав і свобод людей і народу. Фундаментальні зміни відбуваються і відбуватимуться у світі, якщо ігноруватиметься спільне благо людства, не будуть використовуватися людські досягнення, якщо не використовуватимуться можливості для рівноправної співпраці, а також якщо метою є встановлення релігійної чи ідеологічної диктатури.

Завдання полягає в тому, щоб запобігти втручанню в ці внутрішні процеси, але навчити міжнародне співтовариство формувати і спрямовувати ці процеси таким чином, щоб підтримувати і зміцнювати мир і міжнародну безпеку. Внутрішні процеси повинні стати факторами, що збагачують і приваблюють один одного. Організація Об'єднаних Націй повинна навчитися знаходити баланс інтересів між внутрішніми цінностями розвитку та інтересами всього людства, а

також повинна ініціювати та зміцнювати процес інтернаціоналізації діалогу та переговорів. Такий діалог забезпечить нормальний і конструктивний перебіг міжнародного процесу і вимагає постійної та активної участі всіх країн і всіх народів. Ніхто не підходить для цього краще, ніж Організація Об'єднаних Націй, оскільки це майже найважливіша функція такого типу міжурядової організації.

Слід зазначити, що останнім часом істотно змінилася географія регіональних конфліктів. Якщо раніше конфлікти відбувалися переважно в «третьому світі», особливо в Африці та на Далекому Сході, де вже було багато бід і масштабних проблем, то останнім часом «пальма першості» тут передається колишньому «соціалістичному світу» - Югославія, інші країни Східної та Центральної Європи, країни колишніх республік колишнього Радянського Союзу. За останні 14 років вона лише 3 рази була об'єктом агресії з боку таких країн, Грузії у 2008 році та України у 2014-2022 роках.

Зрозуміло, що нинішня загроза з боку конкретного регіону є не лише регіональним, а й глобальним миром і потребує особливої уваги з боку міжнародної організації, як ООН, тому її діяльність тут має бути більш ефективною. Необхідно значно розширити співпрацю між ООН і регіональними організаціями. Перш за все, це стосується європейських регіональних організацій, особливо НБСЄ.

Історично питання має полягати в тому, що ООН повинна виходити з розуміння відповідальності частини перед цілим і відповідальності держави перед людством. Зрештою, у деяких випадках внутрішня боротьба не лише виходить за межі національних кордонів, а й поширюється на величезні території. Зазвичай нація, яка прагне кращої долі (що, природно, є основною ідеєю Ліги Націй та Організації Об'єднаних Націй), не має зв'язку з людством, проти людства, і не бачить ризику для свого власного існування. Все це означає, що завдання узгодження загальних інтересів і національних інтересів є більш актуальним, ніж будь-коли перед ООН. Звичайно, це не стосується шовіністичної ідеології лідерів авторитарного режиму в Російській Федерації.

Безсумнівно, кожна країна має право самостійно обирати шляхи розвитку, і Організація Об'єднаних Націй зробила в цьому плані занадто багато. Декларація про надання незалежності всім націям і народам є неперевершеним досягненням діяльності ООН та її установ. Цей важливий документ означає не лише те, що Організація Об'єднаних Націй підтримує національно-визвольний рух і створення нової незалежної країни, але й те, що Організація Об'єднаних Націй дуже далекоглядна і помітила, що існує певне протиріччя між правом на національне самовизначення і право на національне самовизначення. Національна єдність, територіальна цілісність, цілісність. Тому Генеральна Асамблея ООН у спеціальній декларації заявила: «Будь-яка спроба, спрямована на часткове або повне порушення національної єдності та територіальної цілісності, несумісна з цілями та принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй». саме такі декларації можуть стати майбутнім. Виключення країни-агресора з РБ ООН та підстава для її виключення з ООН призведе до повної економічної та політичної ізоляції її режиму.

На жаль, ці мудрі слова залишилися в тіні і зараз майже не згадуються. Однак цей принцип надзвичайно важливий. Ці події в країнах Східної та Центральної Європи та колишніх радянських республіках переконливо свідчать про актуальність і життєвість цього принципу.

У сьогоднішніх обставинах Організація Об'єднаних Націй повинна зробити щось відповідне цьому історичному факту, проголосивши, що вибір людей є відповідальним. Неможливо, щоб національний егоїзм переважав інтереси людини, не кажучи вже про ігнорування інтересів інших націй і навіть усієї міжнародної спільноти. І ще, не всі засоби прийнятні навіть для найблагородніших цілей. Свобода вибору не означає свободу використання будь-яких засобів і кровопролиття. Не можна вимагати свободи за рахунок несвободи інших.

Ось чому Організація Об'єднаних Націй має ще багато працювати над сприянням відповідальній, збалансованій поведінці між націями.

За час існування ООН принцип невторчання часто використовувався різними режимами для приховування порушень (часто серйозних і масштабних) прав людини, прав меншин та інших меншин. Ті, хто порушує ці права, завжди заявляють, що це їхня внутрішня справа, а не тема дискусій на міжнародній арені. До речі, представники РФ у Радбезі ООН часто використовують такі «аргументи». Як відомо, саме таку аргументацію намагався використати президент Іраку Хусейн для захисту своїх ідей імперіалізму в Кувейті та іракських курдів, але тоді світова громадськість не дала ввести себе в оману.

Усі вищезазначені події переконливо доводять необхідність по-новому, з урахуванням історичного досвіду та практики, оцінити роль і статус принципу невторчання у внутрішні справи інших держав. Це не скасування, а певне обмеження цього права, коли йдеться про захист прав людини та прав національних меншин. Ми вважаємо, що саме цей принцип має бути закріплений у Статуті ООН.

У зв'язку з цим Хартія має чіткіше визначити можливість застосування сили проти тих, хто вчиняє насильство та сприяє масовим і систематичним порушенням прав людини та прав меншин. Водночас опозиція виконавців цих злочинів та їх відповідне голосування в ООН не може розглядатися міжнародним співтовариством як підстава протидіяти застосуванню сили ООН.

У цьому випадку має застосовуватися не консенсус, оскільки він тут просто неможливий, а формула «консенсус мінус один». Що таке таке, неодноразово обговорювалося на останніх міжнародних форумах. Але зараз ми вважаємо, що необхідно сформулювати принципові положення щодо застосування сили ООН і закріпити їх у Статуті ООН.

По-друге, необхідно якомога чіткіше визначити в Статуті ООН, хто є суб'єктом права на самовизначення. Як відомо, право на самовизначення є основним принципом міжнародного права. Це головне і основне положення Статуту ООН. У першому розділі другого розділу поєднується принцип рівності прав людей, щоб пояснити характеристики цього принципу. Право на

самовизначення розкривається в Міжнародному пакті про громадянські та політичні права та ряді інших документів ООН.

Але залишається невирішеним важливе питання, хто є суб'єктом цього права. Дотепер, принаймні у 20-му столітті, це право було досягнуто в основному, хоча ще не повністю, шляхом звільнення людей від колоніальної залежності. Наприклад, курдське питання, наведене вище, є яскравим прикладом.

Звісно, з'явилися нові моменти, але разом з тим не можна не бачити, що тема самовизначення тут залишається невизначеною. Складність і невизначеність цієї теорії вперше проявилися в практичних спробах вирішення цих проблем. Саме про це свідчать гострі національні процеси, що відбуваються в Югославії, Нагірному Карабасі та інших гарячих точках на карті світу.

Звичайно, можна сказати, що це слабкість механізму, насамперед його миротворчої сили ООН та інших процедур. Але в цих питаннях і в цій пасивності Організації Об'єднаних Націй виявляються більш загальні принципові проблеми, які потребують термінового вирішення і давно назріли. По-перше, їм слід зарахувати:

1. Як поєднати право національного самовизначення з територіальною цілісністю інших країн (народів)?

2. Як реалізувати право нації на самовизначення, щоб не зникли певні історичні територіальні нації та інші утворення, що склалися в історії?

3. Як можна поєднати право на самовизначення з правом на стабільні кордони і як уникнути хаосу перекроювання кордонів і всіх можливих несправедливостей, пов'язаних з цим?

4. Як Організація Об'єднаних Націй повинна ставитися до штучного поділу національних територій, по-перше, колоніальними державами, а по-друге, наприклад, сталінськими режимами колишніх радянських республік або навіть країн Варшавського договору?

На ці та подібні питання неможливо відповісти без певних критеріїв ідентифікації суб'єктів самовизначення.

Першочерговим принципом ми вважаємо історичну прив'язаність території до того чи іншого етносу. Хоча цей стандарт переоцінений звичайною національною свідомістю, його в жодному разі не можна ігнорувати.

Другий критерій - етнічна більшість на даній території чи в даному адміністративному кордоні сьогодні, яка склалася історично, оскільки не завжди збігається з історичною етнографією.

Третій критерій - волевиявлення всього населення території, яке визначається шляхом голосування. Як значення більшості, так і значення меншості має бути запорукою запобігання етнічних конфліктів у рамках однієї країни.

Вважаємо, що ці конкретні принципи заслуговують на увагу та мають бути враховані при формуванні курсу дій України щодо перегляду Статуту ООН.

Реалізація цих принципів повинна забезпечуватися виключно ООН та її установами, щоб механізми організації міжнародних сил не допускали насильства при вирішенні цих питань. Водночас міжнародні механізми, безумовно, мають шукати ненасильницькі шляхи вирішення проблеми, тобто виходити із ситуації шляхом політичних переговорів на основі міжнародно визнаних принципів. Цей механізм неминуче передбачатиме заміну функції ООН із придушення насильства на миротворчу, а головним координатором цього процесу має бути Рада Безпеки ООН.

Сьогодні Організація Об'єднаних Націй пропонує всім націям і народам унікальну можливість збагатити та зміцнити почуття взаємозалежності. Це єдино можливий і розумний шлях досягнення спільних інтересів усіх учасників міжнародного співробітництва сьогодні і в майбутньому. Це передбачає досягнення консенсусу між сім'єю народів, об'єднаних в унікальну міжнародну організацію — Організацію Об'єднаних Націй — для того, щоб колективно і конструктивно вирішувати виклики свого часу.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН

3.1. Підходи та аргументація щодо необхідності реформування Ради безпеки ООН: узагальнений аналіз

Останніми роками дедалі частіше згадується питання реформи Ради Безпеки ООН. Особливо гостро ця проблема постала під час російсько-української війни.

В умовах сучасного світу Організація Об'єднаних Націй не спроможна адекватно та швидко реагувати на гострі питання, які виникають у сучасному міжнародному праві, і Україна є далеко не першим прикладом цього. Основною причиною неефективності РБ ООН є повільне реагування на події, що відбуваються на міжнародній арені, і майже абсолютна залежність від політики постійних членів – Китаю, США, Російської Федерації (правонаступника Радянського Союзу), Великої Британії та Франції. Звичайно, це зробило б Раду неефективною.

Міжнародна ситуація стрімко змінюється, і сьогодні ООН стикається з новими проблемами та викликами, які скоригували можливі шляхи вирішення проблеми ефективності ООН, активізували реформування ООН та її основних не валютний орган - Рада безпеки.

Рада Безпеки ООН несе відповідальність за підтримання міжнародного миру і безпеки і відповідно до статей 34, 36, 39-42, 44 і 45 Статуту ООН наділяє відповідними повноваженнями. Рада Безпеки також має повноваження накладати різні санкції на країну-агресора відповідно до статей 41 і 42 Статуту ООН і вимагає від держав-членів брати участь у цих санкціях. Ці санкції включають, як крайні заходи, повне або часткове припинення економічних відносин, залізничного, морського, повітряного, радіо- та інших засобів зв'язку, а також розрив дипломатичних відносин, демонстрації, блокади чи інші дії збройних сил Держави-члени ООН.

Для виконання функцій Ради Безпеки ООН держави-члени зобов'язуються надати Раді збройні сили та відповідні засоби обслуговування, якщо це необхідно,

включаючи надання права проходу відповідно до статті 43 Статуту ООН. За винятком процедурних питань і виборів членів Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй, рішення з усіх питань вимагають дев'яти голосів, включаючи всіх постійних членів. Постійні члени РБ мають право вето.

Його рішення, прийняті належним чином, є загальнообов'язковими для держав-членів Організації Об'єднаних Націй. Таким чином, країни-засновники ООН вже мали певні недемократичні права блокувати будь-яке рішення, яке не відповідає їхнім інтересам.

Ми всі знаємо, що систематичне застосування права вето різними країнами перешкоджає роботі Ради Безпеки ООН, що призводить до зниження ефективності та ролі ООН. Водночас це надзвичайно негативно вплинуло на авторитет постійних членів цієї установи. Відповідно до положень Статуту ООН, її держави-члени не повинні застосовувати засоби сили, що суперечать Статуту.

Однак на практиці їхнє право накладати вето на рішення та санкції в односторонніх військових діях абсолютно гарантоване, оскільки жодне рішення Ради Безпеки не може бути прийняте без їхньої згоди. Держави часто використовують право вето в ситуаціях, які здаються їм цікавими. Саме це ми спостерігаємо сьогодні в ситуації в Україні та Російській Федерації (РФ).

На всі рішення щодо України Російська Федерація, яка є постійним членом РБ ООН, накладає вето, що повністю паралізує роботу цього органу, роблячи його майданчиком для виступів і не більше. Звісно, низька ефективність ООН виявилася не сьогодні, але новим переломним моментом стали Косовська криза 1999 року та військова операція США в Іраку 2003 року.

В обох випадках група перетворилася з головного та найвпливовішого центру переговорів на центр мислення про війну. Зараз ми спостерігаємо подібну ситуацію. З метою забезпечення ефективності та гнучкості Організації Об'єднаних Націй у сучасних умовах необхідність реформування Ради Безпеки ООН у всіх аспектах її діяльності вже давно обговорюється в наукових дослідженнях, публікаціях та дебатах в самій Організації Об'єднаних Націй.

Організація Об'єднаних Націй є єдиною міжнародною міжурядовою організацією такого роду, яка є універсальною за сферою діяльності та членством. Тому головним критерієм реформування Ради Безпеки ООН має стати її ефективна діяльність і вимоги, які висувають до організації з боку держав-членів. Він повинен бути гнучким і швидким у своєму реагуванні та бути здатним виконувати основні функції, покладені на нього державами-членами. Не лише постійні члени, а всі, усе міжнародне співтовариство.

Сьогодні існує кілька ідей щодо реформування ООН. Майже кожен базується на збільшенні кількості постійних членів (з обмеженнями права вето або без них) і невеликому збільшенні кількості непостійних членів з метою адекватного регіонального представництва в цьому важливому органі. Пропонувалося також надати Європейському Союзу місце в Раді Безпеки ООН. Хоч це питання є досить дискусійним, сьогодні Статут ООН не передбачає членство в будь-якому міжнародному об'єднанні, суб'єкті, крім самої держави (ст. 7 Конвенції). Статут ООН).

Сьогодні явно важко вибрати правильні критерії для надання нових постійних місць у Раді Безпеки ООН, особливо зважаючи на суверенну рівність держав, яка не повинна враховувати економічні критерії. Але в будь-якому випадку, як би це питання не вирішувалося надалі, деякі держави все одно будуть незадоволені.

Головна мета Організації Об'єднаних Націй сьогодні полягає не в пошуку діалогу між націями, а в пошуку діалогу між цивілізаціями в цілому. Хоча, принаймні, враховуючи обставини, пов'язані з російсько-українським конфліктом, очевидно, що Рада Безпеки ООН не може виконувати головну функцію, покладену на ООН при її створенні, а саме забезпечення миру та безпеки у всьому світі, головним чином через її постійне перебування в державі-агресорі.

Виникає раціональне запитання, а може взагалі немає необхідності бути постійним членом ООН? Адже в більшості міжнародних організацій країни-учасниці є рівними між собою, а надання такого постійного статусу (по суті,

привілею, далекого від загальнодемократичних принципів) ставить одні держави над іншими, що стосується ООН. прийняття відповідних рішень важко або зовсім неможливо.

Тому цілком логічно, що наведений вище аргумент підкреслює, наскільки діяльність Ради Безпеки ООН сьогодні нагадує діяльність Ради Ліги Націй. Як ми вже описували вище, вона припинила своє існування саме тому, що не змогла виконати свою основну функцію – запобігання новій Великій війні.

Ліга Націй також дала лише поради, як і Організація Об'єднаних Націй, яка сьогодні висловила стурбованість. Не можна заперечувати, що міжнародні організації необхідні в наш час, особливо з огляду на темпи глобалізації всіх процесів у світі. Вони є надзвичайно важливими суб'єктами міжнародного права і мають великий вплив на міжнародні відносини. Але в даному випадку ми говоримо лише про організації, які виконують покладені на них функції та рухаються в ногу зі світом, вчасно реагуючи і, насамперед, адекватно реагуючи на зміни та виклики сучасності.

Абсолютно нелогічно, щоб країна, яка фактично є стороною військового конфлікту, до того ж агресором, брала участь у голосуванні засудження і навіть накладала вето щодо конфлікту, який сама ж вирішила. Звичайно, коли Організація Об'єднаних Націй і Рада Безпеки ООН були створені, членами Ради Безпеки були всі країни-переможниці, і вони взяли на себе місію підтримки глобальної безпеки та миру. Однак після Другої світової війни в останні роки світова структура зазнала карколомних змін, тому питання про постійне членство в Раді Безпеки має розглядатися міжнародним співтовариством.

Хоча, звісно, це стосується не лише української ситуації, а й інших серйозних порушень міжнародного права, коли резолюція не була прийнята і не могла бути ухвалена через вето, накладене зацікавленими сторонами. Так, ми вже зазначали, що існують не лише прямі, а й неявні (усічені) інтереси держав-членів, що ускладнює запровадження належного процесу прийняття рішень Радою Безпеки ООН із застосуванням права вето під час 70-ї Генеральної Асамблеї ООН 15 вересня 2015 року.

Ряд світових лідерів висловили свої погляди на такі питання, як обмеження права вето Ради Безпеки та зміна чисельності та форми роботи Ради Безпеки ООН для кращого виконання покладених на неї функцій.

Наприклад, 30 вересня 2015 року Франція та Мексика оприлюднили спільну декларацію в ООН щодо обмеження використання права вето ситуаціями та конфліктами, що характеризуються злочинами проти людства, військовими злочинами та геноцидом. Тому Франція виступила із заявою, підтримуючи розширення Радбезу ООН і наголосила, що Франція сподівається, що постійні члени РБ ООН більше не вдаватимуться до широкомасштабного вето. звірства.

Але чи варто очікувати, що більшість демократичних членів ООН підтримає пропозицію Франції обмежити право вето Ради Безпеки ООН у випадках серйозних порушень міжнародного права, включаючи злочини проти людства? При цьому президент Росії Володимир Путін вважає вето абсолютно природним для такого органу, як Радбез ООН, і вважає незаконним обхід процедури.

Тут слід визнати, що ООН не має дієвих інструментів для притягнення країни-агресора до відповідальності. Крім того, право вето в даному випадку також ускладнює використання існуючих, уже неефективних засобів протидії та примусу. Говорячи про розширення Ради Безпеки ООН, президент Франції сказав, що «всі континенти повинні нести відповідальність за мир у Раді Безпеки», маючи на увазі, що рівне представництво всіх континентів у Раді Безпеки ООН може мати однакову кількість голосів. Проте регіональний розподіл — досить дивний принцип, особливо з огляду на досвід Ізраїлю. Так, це єдина країна «першого світу» на Близькому Сході, яка не має жодної дружньої країни в регіоні. Ми вже писали про пріоритети та загальні можливості членства в Радбезі ООН і підкреслювали, що застосування регіональних прапорів у цьому випадку не зовсім коректне.

Проте надання місць у Раді Безпеки будь-якій регіональній групі явно не є остаточним рішенням реформи Ради Безпеки ООН.

По-перше, немає консенсусу щодо того, як обираються представники регіональних груп: чи це роблять самі регіональні групи (у нас є Ізраїль як

негативний приклад) чи Генеральна Асамблея ООН. Україна, наприклад, може зіткнутися з подібним негативним досвідом навіть за такого реформування. Чисто формально Україну можна віднести до однієї регіональної групи: Польща, Естонія, Латвія, Литва, Словаччина, Румунія, Угорщина тощо, або зовсім до іншої групи: Білорусь, Російська Федерація, Молдова, Вірменія, Грузія, Туреччина. Очевидно, що друга позиція могла б повністю виключити участь України в будь-якому агентстві ООН.

Тому нинішня групова система, яка існує сьогодні, не відповідає сучасним геополітичним реаліям. В основному це стосується спірного питання надання місць у Раді Безпеки ООН арабським державам, а також країнам Західної та Східної Європи. Так, наприклад, пропозиція запровадити постійне членство в Раді Безпеки ООН. Також пропонується представити Скандинавію, Східну Європу, Арабський світ, Південну Америку, Африку та Південно-Східну Азію як пакет.

Цікавою та дискусійною є пропозиція Африканського союзу створити групу «ротації». Його суть полягає в тому, що великі регіональні об'єднання, у нашому випадку Африканський Союз, матимуть постійне місце в Раді Безпеки, яке має заповнювати ротаційно член об'єднання. Вище ми описали можливість ЄС стати постійним членом Ради Безпеки ООН, але те, чим ця пропозиція відрізняється від попередніх, потребує уваги.

Тому, згідно з пропозицією, представники регіональних груп повинні керуватися не вказівками власних урядів, а висловлювати позицію профспілок, що, на думку авторів ідеї, сприятиме встановленню миру. на континенті швидше.

Проте слід підкреслити, що ця досить цікава ідея має й недоліки, пов'язані з організацією РБ ООН:

- а) Не знати, як діяти, якщо країна є членом кількох регіональних організацій.
- б) Якій існуючій регіональній організації слід віддати перевагу? Який з них буде більш популярним через два, три, п'ять чи десять років?
- в) Рада Безпеки ООН повинна приймати рішення швидко, і якщо в Раді Безпеки ООН є представники регіональних організацій, вони не зможуть швидко

відреагувати через необхідність узгодження думок усіх членів регіональної організації щодо від імені якого він діятиме.

Одним із незвичайних проєктів реформування членства в Раді Безпеки ООН є той, який виступає за цивілізацію. У рамках проєкту розглядається можливість надання ОІК постійного місця в Радбезі ООН.

По-перше, тому що це досить впливова міжнародна організація, яка включає понад 50 країн.

По-друге, ОІС має свої особливості. Враховуючи зростаюче значення регіональних організацій у вирішенні питань міжнародного миру та безпеки, деякі держави-члени ООН запропонували надати їм можливість більш активно та повноцінно брати участь у процесі прийняття рішень Радою Безпеки ООН.

Вище ми вже згадували питання про надання членства в ЄС. Щодо Організації ісламського співробітництва (ОІС), то мусульманська цивілізація об'єднує людей, які, попри відмінність історичних доль, культур, менталітетів, звичаїв і традицій, усвідомлюють свою приналежність до єдиної спільноти, суть якої невимовна – релігія залишається. Слід зазначити, що іслам сповідує п'ята частина жителів планети, і, судячи з усього, це залишиться. Однак існують вагомні причини для виникнення організаційних питань, зосереджених на релігії (Організація Ісламська Конференція), економічній глобалізації (Європейський Союз) або спільній історії (Співдружність Націй) із світовою безпекою як першочерговим пріоритетом.

Чи може критерій цивілізованості бути найприйнятнішим критерієм при формуванні Ради безпеки, оскільки він є одним із найстабільніших?

Деякі вчені вважають, що зазвичай можна бути наполовину французом і наполовину алжирцем, але наполовину мусульманином і наполовину католиком це малоймовірно. Однак вплив релігії в різних регіонах порівнювати не можна, тому що релігія та її погляди на Близькому Сході, в Європі, Китаї, наприклад, абсолютно різні. Отже, чи можна сказати, що релігія створила цивілізацію?

Цікавим нововведенням може бути варіація, у разі якої, якщо геополітична ситуація зміниться, по-перше, різна кількість голосів може бути присуджена

різним постійним членам Ради Безпеки, хоча це не виглядає найкращим варіантом, а по-друге, можна збалансувати систему шляхом надання квотного статусу окремим групам, наприклад, непостійним членам РБ ООН, що дозволило б досить швидко реагувати на зміни геополітичної ситуації та світу, при цьому не вимагало б змін в Статуті ООН.

Процес реформування в Республіці Білорусь може затягнутися через відсутність єдиної позиції держав-членів щодо нових членів Ради Безпеки ООН. Сьогодні спільна позиція щодо майбутньої реформи Ради Безпеки ООН знаходиться в руках її нинішніх постійних членів. Через власні геополітичні інтереси постійні члени Ради Безпеки підтримують бажання деяких країн приєднатися до Ради Безпеки, але рішуче виступають проти бажання інших країн приєднатися до Ради Безпеки. Не можна не погодитися з деякими вченими, що «реформа Республіки Білорусь повинна стати невід'ємною частиною реформи загальних інститутів ООН і повторити паралельні реформи інших агентств системи ООН».

Можливо, варто почати процес створення нової сучасної міжнародної юридичної особи, а не реформувати стару. Асоціація отримає достатні повноваження для ефективної діяльності в сучасних реаліях та матиме можливість приймати обов'язкові для виконання рішення.

Так, хоча міжнародне право базується на консенсусі та добровільності, але з огляду на сучасні реалії цього недостатньо, асоціаціям необхідно надати обов'язковий орган. Рада безпеки ООН має ширші повноваження щодо боротьби з агресорами та агресорами.

Від обмеження їхніх голосів у РБ до позбавлення їх членства. Хоча чи дасть це очікуваний результат – питання. Так само варто озирнутися на історію міжнародних організацій. Статтею 16 статуту ЛН передбачено виключення з організації у разі порушення зобов'язань, викладених у статуті організації.

Отже, у 1933 році Німеччина та Японія вийшли з Ліги Націй, фактично розпочавши Другу світову війну, оскільки вони втратили навіть формальний контроль над світом. У 1939 році Ліга Націй позбавила СРСР членства в

організації, що було аж ніяк не дієвим засобом, а відчайдушним кроком, хоча, за деякими даними, СРСР сам вийшов з організації і вважалося, що при Тоді західні країни розглядали її як союзника імперіалістичної Японії та Третього рейху.

На той час такі санкції абсолютно не вплинули на розвиток подій на міжнародній арені та не завадили виникненню глобального військового конфлікту, який сьогодні ми називаємо Другою світовою війною. У результаті Ліга Націй перестала існувати як неефективна установа навіть на початку Другої світової війни.

Першим кроком у цьому напрямку є втрата ним чинності та необхідності для держав-членів. Таке міжнародне об'єднання прийнято створювати на базі ООН. Таким чином, основними інституціями будуть трансформована Рада Безпеки ООН і Генеральна Асамблея ООН. Членами є не лише країни, а й міжнародні організації, регіони чи групи цивілізацій. Такий крок забезпечить більше шансів на повне представництво.

Генеральна Асамблея ООН складатиметься з представників держав-членів, які представляють нижню палату, яка нагадує двопалатний парламент. Рада безпеки ООН представлятиме Палату лордів і складається з представників міжнародних організацій і груп (ЄС, ОІК тощо).

Досить зауважити, що найбільш прийнятною формою прийняття рішень в інститутах такого об'єднання є абсолютний консенсус. Ефективність міжнародного права залежить від правової культури країн міжнародного співтовариства, а практика показала, що вони мають високий рівень правової культури лише за сприятливих умов, що часто ставить світ під загрозу третьої світової війни, яка will Найбільш глобальний конфлікт в історії людства.

Тому ми вважаємо, що реформа Ради Безпеки все ще є вартою, разом із змінами та реструктуризацією всієї організації. В умовах сучасного міжнародного правопорядку можливим варіантом є створення нового міжнародно-правового об'єднання, але повністю на базі існуючих, яке б представляло інтереси окремих держав, а також регіональних, цивілізованих чи інших груп, таких як Європейський Союз, Організація Ісламська Конференція та ін. Це питання є

дискусійним, але світ уже не є «біполярним», тому важливо враховувати нові реалії сучасного світу.

У той же час ми повинні говорити про перерозподіл впливу між країнами, який існує сьогодні в Раді Безпеки, шляхом явного вилучення постійного членства, усунення права вето країни.

Хоча цей процес може бути тривалим і важким, він неминучий, оскільки всі ці аспекти повністю залежать від членів ООН, і в першу чергу членів Ради Безпеки. Хочеться вірити, що людству не потрібно знову тиснути на реформування Ради Безпеки ООН у вигляді нового глобального військового конфлікту.

3.2. Діяльність Ради безпеки ООН в умовах російсько-української війни та додаткова аргументація щодо перспектив реформування

Війна Росії проти України ще раз демонструє, що ООН безсила не тільки запобігти новим війнам, а й запобігти війнам, які вже почалися. Робота організацій, створених для забезпечення миру та безпеки, паралізована державою, яка, за словами президента Зеленського, перетворила вето на Радбезі на право на смерть. Рада Безпеки ООН була похована багатьма експертами та вченими і все більше розчаровує простих людей. Однак наразі це єдина міжнародно визнана інституція, яка має забезпечувати міжнародну безпеку та мир для всіх країн світу.

Після анексії Криму Російською Федерацією та початку війни на сході України діяльність ООН в Україні здебільшого обмежилася гуманітарним реагуванням та допомогою у подоланні наслідків агресії.

У результаті з 2014 року Україна отримала понад 700 мільйонів доларів США через систему ООН для допомоги внутрішньо переміщеним особам і проектам розвитку, в основному в районах, постраждалих від війни. Крім того, Моніторингова місія ООН з прав людини, яка працює в Україні з 2014 року, задокументувала численні порушення прав людини на сході України та в окупованому Криму, що поповнить докази військових злочинів Росії в Україні.

Однак політична участь самої ООН обмежується резолюціями Генеральної Асамблеї ООН, особливо щодо таких питань, як територіальна цілісність України, права людини в Криму, мілітаризація півострова, які носять натяковий характер, та Російська Федерація як постійний член РБ ООН навіть не має наміру відповідати.

Але не можна недооцінювати значення резолюції Генасамблеї ООН, в якій чітко зазначено, що Росія є державою-агресором і окупувала окремі території України. Це стало підставою для звернення України до Міжнародного суду ООН та Міжнародного кримінального суду.

Можливість ООН вжити будь-яких більш рішучих дій (наприклад, у формі військових чи економічних санкцій) для встановлення миру в Україні обмежена правом вето агресора в Раді Безпеки ООН.

Зокрема, спроба введення миротворчого контингенту ООН на Донбас та обов'язкова резолюція Ради Безпеки про негайне припинення повномасштабної агресії проти України від 25 лютого 2022 року були поховані ветою РФ, постійного органу ради.

У Статуті ООН немає процедури виключення постійних членів Ради Безпеки з її складу, оскільки Статут ООН був створений самими постійними членами Ради Безпеки - країною-переможницею світової війни. І єдина країна, визнана «Членами ядерного клубу». Уявлення про те, що членів Ради Безпеки ООН було саме п'ять, яке було зрозумілим під час її створення, сьогодні повністю застаріло.

Тому Україні потрібно знайти інші, більш юридично креативні способи позбавити Росію її впливу на провідні інституції безпеки світу.

Наприклад, стаття 27.3 Статуту ООН відкриває шлях для позбавлення Російської Федерації права голосу в питаннях, пов'язаних з війною в Україні. Відповідно до пункту, постійні члени Ради Безпеки ООН, які є сторонами суперечки, повинні утриматися від голосування з питань, пов'язаних із суперечкою.

В Україні є два основних застереження щодо цієї процедури голосування:

1) Чи будуть інші постійні члени Ради Безпеки ООН заперечувати проти такого прецеденту?

2) Як юридично довести, що Росія є стороною в суперечці з Україною?

Загалом, у першому випадку про прецеденти говорити не доводиться. За 77 років існування Організації Об'єднаних Націй стаття 27.3 застосовувалася, але дуже рідко – від 5 до 10 разів, за різними джерелами – і давно, в основному між 1946 і 1951 роками, в Існування Організації Об'єднаних Націй на початку дні ООН.

Востаннє країна відмовлялася голосувати відповідно до статті 27.3 Хартії в 1960 році, тобто 62 роки тому. Але тривале незастосування статті 27.3 Хартії не означає, що відновлення практики є неможливим. Головне, щоб була політична воля.

Водночас більшість держав-членів ООН добровільно підкоряються такому рішенню, чого зараз явно немає. Крім того, ситуація на фронті жодним чином не спонукала Російську Федерацію до дій, спрямованих на добровільне позбавлення її права «вето» та вирішального голосу в Радбезі ООН.

Інші країни двічі закликали Росію утриматися відповідно до статті 27.3 щодо питань, пов'язаних з Україною, але вони зробили це після відповідного голосування.

Тому для української сторони перемогою буде забезпечення застосування статті 27.3 напередодні наступного голосування.

Щодо іншого моменту – необхідності юридичного підтвердження наявності «спору» між Україною та Росією, то, можливо, це одна з причин, чому Україна тривалий час не ініціювала застосування статті 27.3 Договору. статут. Проте зараз в Україні є чимало аргументів для виправдання існування такого «суперечки».

По-перше, на відміну від резолюції Генасамблеї ООН 2014 року про територіальну цілісність України, резолюція 2022 року про агресію проти України чітко говорить, що Російська Федерація вчинила «агресію» проти України і що обидві країни є сторонами «конфлікту».

По-друге, Україна подала два позови проти Росії до Міжнародного суду ООН, що є фактом спору.

По-третє, Україні, напевно, не варто було винаходити велосипед. Оскільки питання про застосування статті 27.3 поставало багато разів в історії та викликало опозицію з боку постійних членів Ради Безпеки ООН, Генеральна Асамблея ООН заснувала спеціальний комітет ще в 1947 році, постановивши, що суперечка виникла: " Кожного разу, коли справа передається на розгляд Ради Безпеки, держава, яка стверджує, що дії, вжиті проти неї іншою державою, становлять порушення міжнародного зобов'язання або загрожують (...) підтримці міжнародного миру та безпеки (...), і ця держава або Держава, яка є предметом цих звинувачень, заперечує або не визнає факти, про які йде мова (... ..)».

Зрештою, іншим варіантом є резолюція Генеральної Асамблеї ООН із закликом до консультативного висновку Суду ООН, який, хоч і не є юридично

обов'язковим рішенням, має прояснити питання та відповісти, чи є Росія стороною конфлікту та чи ст. 27.3 Статуту застосовується до цієї ситуації.

Найважливішим аргументом є те, що держава-агресор Російська Федерація заявила про анексію території України, навіть тієї її частини, яка не тільки не перебуває під військовим контролем РФ, але ніколи не була під військовим контролем. контроль Російської Федерації.

Іншим можливим підходом є фактичне принципове виключення Росії з Ради безпеки. Сьогодні українська сторона публічно заявила про цю ідею, про що неодноразово наголошував Постійний представник України при ООН Сергій Кісрича. Якщо буквально читати Статут ООН, то Росії немає в Раді Безпеки ООН, СРСР є постійним членом Ради Безпеки ООН.

Основна ідея українського боку полягає в тому, що Росія стає правонаступницею СРСР в ООН і Радбезі на основі усних домовленостей, без будь-яких процедурних рішень чи резолюцій. Тому можна сказати, що участь і право виступу Росії в Радбезі ООН є незаконними. Зокрема, за час існування Генеральної Асамблеї ООН не було жодного голосування щодо заміни постійних членів Ради Безпеки ООН або включення їх наступників до суб'єктів міжнародного права.

Згідно зі звичайною практикою, коли велика країна розпадається на кілька нових країн або нова країна виникає після злиття кількох країн в одну країну, вона може приєднатися до ООН лише після схвалення Генеральної Асамблеї ООН. не говорити про члена Організації Об'єднаних Націй, тобто про Організацію Об'єднаних Націй Член Ради Безпеки.

За цією процедурою в ООН вступили Індія, Пакистан, Бангладеш, Чехія та Словаччина, колишня Югославія, Руанда, Бурунді та інші країни. Цей офіційний процес вступу мав бути завершений після розпаду Радянського Союзу та Російської Федерації. Натомість рішення про правонаступництво Росії ґрунтувалося на листі президента Російської Федерації Бориса Єльцина до Генерального секретаря ООН від 24 грудня 1991 року. У цьому листі він повідомив, що Росія продовжуватиме виконувати функції Радянського Союзу в

ООН і Республіки Білорусь за підтримки країн СНД. Однак слід зазначити, що на момент подачі цього листа нормативного підтвердження такої підтримки немає.

Країни СНД дійсно вирішили підтримати правонаступництво Російської Федерації в ООН, але набагато пізніше - в день підписання Алма-Атинської декларації, яка підтвердила припинення існування СРСР і закріпила принципи відносин між двома країнами Співдружність країн. Проте Грузія та країни Балтії не підписали декларацію, а Україна, яка зараз є стороною конфлікту, так і не ратифікувала статут СНД. Тому не всі країни колишнього радянського республіки формально і де-факто висловилися за правонаступництво Російської Федерації в Раді Безпеки ООН. Крім того, на рівні ООН не прийнято жодного офіційного документа.

Крім того, в історії Організації Об'єднаних Націй є прецедент, коли постійного члена було виключено з Ради Безпеки ООН і замінено іншою організацією. Так, 27 жовтня 1971 року Китайська Республіка (нині Тайвань) була виключена з Ради Безпеки ООН і замінена Китайською Народною Республікою, представником «комуністичного Китаю», який захопив владу в материковому Китаї під час громадянської війни. Згодом Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію про те, що тільки Китайська Народна Республіка є законним представником китайського народу, а членство всіх держав-членів ООН, особливо Республіки Білорусь, має бути передано з Республіки Китаю до Китайської Народної Республіки.

Для реалізації такого юридично значущого плану Україна могла б задіяти резолюцію Генеральної Асамблеї ООН із проханням до Міжнародного суду ООН надати консультативний висновок щодо правового статусу Росії в Раді безпеки. Така резолюція може набути чинності, якщо за неї проголосують понад 100 держав-членів ООН. Тоді це мало б вагу і могло бути розглянуте Міжнародним судом ООН.

Однак тут є важлива «зупинка». Треба розуміти, що всі ризики повинні бути враховані, що Росія є членом РБ ООН 30 років, і якщо її виключити, будуть сотні

рішень і резолюцій, де питання про те, чи можна голосувати за або проти Російської Федерації вважається дійсним.

В діяльності ООН були випадки, коли представники кількох політичних сил чи режимів одночасно заявляли про те, що представляють власну країну: Афганістан 2021 (Талібан проти поваленого уряду), М'янма 2021 (військовий уряд проти Уряду національної єдності), Камбоджа, 1997 р. (Партія, яка змагається за прем'єр-міністра).

Потім Генеральна Асамблея ООН бере на себе відповідальність визначити, яка партія є легітимною та може представляти свою країну. Проте в деяких випадках Генеральна Асамблея заперечує владу країни, якою керує законний режим.

Наприклад, на початку 1970-х років Генеральна Асамблея ООН протягом кількох років відмовлялася прийняти вірчі грамоти південноафриканської делегації на початку 1970-х років через її засудження політики апартеїду Південно-Африканської Республіки, тим самим відмовляючи країні в участі в роботі Асамблеї.

Дослідники ООН не погоджувалися з законністю такого рішення Генеральної Асамблеї на початку 1970-х років, але це створило прецедент, який Україна могла б використати сьогодні, посилаючись на те, що Росія грубо порушила міжнародне право і нічим не відрізнялася від режиму апартеїду Південної Африки. Зокрема, близько 10 країн визнали дії Російської Федерації в Україні загальнонаціональним геноцидом.

Хоча повноваження нинішнього представника Росії в ООН були затверджені Генасамблеєю ООН минулого року, згідно з правилами процедури Генасамблеї будь-яка держава-член ООН має право заперечити проти представника. Після цього Мандатний комітет ООН повинен буде доповісти про повноваження російської делегації, а Генеральна Асамблея шляхом голосування ухвалить остаточне рішення.

Одним із ризиків цього сценарію є відсутність достатньої підтримки з боку держав-членів ООН, можливий вихід Росії з ООН із заморожуванням її членства

може призвести до повторення сценарію Ліги Націй. Інакше Рада Безпеки ООН втратить суть свого існування.

Зазначимо, що це далеко не всі сценарії, які мають розблокувати роботу РБ ООН щодо України. Слід також зазначити, що ядерний статус Російської Федерації абсолютно перешкоджає будь-яким адекватним ініціативам щодо припинення війни.

Серед можливих варіантів реформування Ради Безпеки ООН, запропонованих в останні кілька десятиліть: позбавлення всіх членів Ради Безпеки права вето (вигідне для України), надання постійних місць Республіці Індія, Бразилії, Німеччини, Японії (описано в основний текст цієї статті), а також збільшення кількості непостійних членів (фактично, чи мають постійні члени право вето).

Безпрецедентна агресія Росії проти України має стати поштовхом для того, щоб ООН та Рада Безпеки ООН нарешті почали давно обговорювані реформи, які враховують усі виклики сьогодення для забезпечення миру та збереження сотень тисяч життів.

ВИСНОВКИ

Організація Об'єднаних Націй є міжурядовою організацією, метою є прагнення підтримувати міжнародний мир і безпеку, розвивати дружні відносини між країнами, досягати міжнародної співпраці й бути центром для узгодження дій держав. Базовим органом ООН в питанні підтримання та забезпечення міжнародної безпеки та миру є Рада Безпеки ООН, яка, в своєму ідеальному варіанті, має забезпечити мир та стабільність у світі.

Однак хід історії, неоднорідність політичних систем, ідеології, культур, авторитарні та тоталітарні режими пока не дають можливості людству жити в мирі. Ідеалу не існує але до нього треба прагнути. Саме тому ми детально вивчили та надали свої рекомендації щодо епатів, принципів, методів та критерії за якими необхідно провести реформи такого базового органу як Рада Безпеки ООН.

Однією з базових, так як ніколи нагальних пропозицій є внесення змін до Статуту ООН, які просто таки необхідно провести для більш чіткої вказівки на можливість використання сили щодо тих, хто чинить насильство, підкріплюючи ним масові й систематичні порушення прав людини та прав національних меншин. При цьому протидія цим злочинним акціям та реакція на них у вигляді голосування в Раді Безпеці ООН мають бути дієвими.

Ідея ООН полягає у рівності всіх держав, як представників своїх народів, але базові країни-переможці у Другій світовій війні взяли на себе обов'язок забезпечувати повоєнний мир та стабільність у світі. З того часу багато чого змінилось і не рідко саме постійні члени Ради Безпеки ООН ставали державами-агресорами, однак протидії таким діям «великих держав» передбачено в Статуті ООН не було.

В даному випадку нами пропонується не застосовувати принцип консенсусу, оскільки тут він просто не буде можливим, а застосування формули "консенсус мінус один". Такий склад речей вже неодноразово обговорювали на деяких останніх міжнародних форумах. Але зараз, на нашу думку, необхідно

сформулювати принципові положення, пов'язані з використанням ООН сили та включити їх до Статуту ООН.

З метою підтримки миру у світі вважаємо за необхідне розвинути та нормативно затвердити вже існуючий прецедент виключення постійного члена з Ради Безпеки ООН та його заміни іншим суб'єктом, або його заміщенням колективним суб'єктом. Для цього безумовно треба внести зміни до Статуту ООН.

Нерідко на практиці виникає ситуація, коли укладаються угоди про припинення вогню, але вони абсолютно не дотримуються. У цьому випадку ООН змушена направляти військові підрозділи для відновлення стабільності і припинення вогню. Нажаль ми вже маємо приклад вистражданий на крові коли саме через деструктивну позицію Росії залишилось невирішеним питання про звернення України до ООН щодо операції з підтримання миру на сході України, що могла би бути вирішальним кроком, який би майже на 100% запобіг повномасштабному вторгненню військ РФ в Україну в лютому 2022 році.

Такий крок безумовно врятував би сотні тисяч життів та запобіг би негативному впливу на життя десятків мільйонів людей. Звісно основною проблематикою цього питання є «право вето» та наявність серед постійних членів Ради Безпеки ООН держави-агресора, але ввід на територію окремої держави миротворчих військ, без втручення в справи інших країн є максимально логічним кроком для забезпечення миру в конкретній державі, тому постійні члени Ради Безпеки ООН, на нашу думку, не повинні мати можливість ветоувати такі рішення.

Одним із актуальних і назрілих питань, які потребують подальшої розробки в тому числі включаючи певні зміни в самому Статуті ООН, є питання про право ООН та її органів втручатися у внутрішні справи держави, і як наслідок межі таких внутрішніх справ.

До прикладу ми вже приводили країни колишньою Югославії. Відповідно до статей 2, 7 Статуту таке втручання дозволяється тільки у разі, коли існує загроза чи порушення миру, і Рада Безпеки діє відповідно до глави сьомої Статуту.

Але всім очевидно що цього не досить у нинішній історичній ситуації, та враховуючи все нові способи політичних маніпуляцій. Взаємозалежність, в першу чергу економічна, та не в останню військова, є якісною провідною тенденцією, яка дуже змінила міжнародні відносини порівняно з тими, що існували під час розробки і прийняття Статуту ООН.

Тому саме поняття «втручання» треба максимально чітко сформулювати в документах ООН для запобігання таких маніпуляцій. Отже, міжнародна спільнота має визнати цю практичну ситуацію і відповідним чином впливати на неї. Звичайно, знову постає питання про «межі» та «примус». На нашу думку, пріоритетами при визначенні таких конфліктів мають бути життя людей та право націй на самовизначення.

Рада безпеки ООН невідкладно має зробити свій цінний внесок у створення спеціального механізму запобігання розв'язування ядерного конфлікту. Дане питання набуло особливої актуальності в останні декілька місяців та напряду загрожує нашій державі. Ідея всеохоплюючої безпеки значною мірою залежатиме від знаходження ефективної відповіді на цю проблему.

Міжнародне співтовариство зобов'язане в межах ООН розробити погоджені заходи на випадок порушення угод про незастосування ядерної зброї.

Нами пропонується підготувати та запровадити колективні заходи щодо боротьби з ядерним тероризмом та ядерним піратством, тим паче сьогодні людство загалом та наша держава зокрема існує в умовах коли ризик застосування ядерної зброї більший ніж у найбільш гарячих фазах Холодної війни.

Важливим кроком для реформування Ради Безпеки ООН вважаємо поступову відмову від регіональної ознаки формування складу не постійних членів Радбезу ООН, як такий що втратив свою актуальність, а також такий який блокує цілому ряду держав, у зв'язку з їх географічним положенням, право на повноцінну участь у міжнародній безпековій політиці. Нашою пропозицією є зміни до Статуту ООН щодо надання права членства в Раді Безпеки ООН міждержавним утворенням, зокрема ЄС, а також ОІК.

На нашу думку, якщо ми говоримо про представництво в галузі безпеки у глобальному світі, то є сенс говорити не про окремі держави, а про співтовариства, співдружності та інші форми союзів, які раціонально будуть захищати та представляти свої спільні інтереси перед світовим співтовариством.

Також вважаємо за необхідне максимально чітко вказати в Статуті ООН, хто ж саме є суб'єктом права на самовизначення, оскільки це право належить, як відомо, до фундаментальних принципів міжнародного права. Воно є основним та базовим положенням Статуту ООН. Характерно, що стаття 1 глави 2 трактує цей принцип у поєднанні з принципом рівних прав, що мають народи. Право на самовизначення розкривається в Міжнародному пакті про громадянські й політичні права, а також у деяких інших документах ООН.

Реформування Ради Безпеки ООН треба проводити в тому числі з огляду на те, що наразі сталі демократії, країни де захищаються права людини та громадянина, проходять відкриті вибори часто не можуть розраховувати на будь-який захист своїх громадян та території з боку найголовнішого міждержавного безпекового органу.

Не дарма нами було наголошено та детально вивчено питання функціонування такого міждержавного органу як Ліга Націй. Якщо ж провести аналогію Ради Ліги Націй з Радою Безпеки ООН, то очевидними є кілька ознак які роблять ці міжнародні інституції неефективними.

Так ми бачимо проблеми функціонування нині діючого органу колективної світової безпеки через призму століття. Досі не враховані та не усунуті всі прогалини в роботі, які були очевидні вже майже століття тому. Своєчасність має стати базовим принципом для прийняття рішень про реформування органів світової безпеки.

Необхідно розробити чітку систему для внесення змін до Статуту ООН та врахувати всю історію конфліктів на які Рада Безпеки ООН не змогла належним чином відреагувати. На сьогодні це питання вже просто перезріло та вимагає термінового вирішення. Не дарма саме у висновках мною була згадана Ліга Націй, дослідження якої не є темою даної дипломної роботи, однак саме її приклад,

нехай навіть вкрай негативний, має показати якою великою катастрофою для народів світу та всього людства може обернутись «діяльність» всього кількох диктатур, у яких на той час не було ядерної зброї. Подібний конфлікт сьогодні – ризик для самого існування людства. Саме тому дипломатія, Рада Безпеки ООН та всі міждержавні інститути або згублять, або врятують цей світ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ліга Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ліга_Націй
2. Заснування Ліги Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.jnsm.com.ua/h/0110N/>
3. Організація Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Організація_Об'єднаних_Націй
4. Организация Объединенных Наций | Мир, достоинство и равенство на здоровой планете [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org/ru/>
5. Рада Безпеки ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Рада_Безпеки_ООН
6. Статут Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf
7. Резолюція Ради Безпеки ООН 2334 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Резолюція_Ради_Безпеки_ООН_2334
8. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 2758 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Резолюция_Генеральной_Ассамблеи_ООН_2758
9. Резолюція Ради Безпеки ООН 2166 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Резолюція_Ради_Безпеки_ООН_2166
10. Резолюція Ради Безпеки ООН 2202 (2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://uk.wikisource.org/wiki/Резолюція_Ради_Безпеки_ООН_№_S/RES/2202_\(2015\)](https://uk.wikisource.org/wiki/Резолюція_Ради_Безпеки_ООН_№_S/RES/2202_(2015))
11. Постійне представництво України при ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukraineun.org/ukraine-and-un/161/>

12. ООН майбутнього [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zn.ua/ukr/internal/oon-maybutnogo-299356.html>
13. Миротворчі сили ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Миротворчі_сили_ООН
14. Порядок застосування примусу Радою Безпеки ООН. Види заходів такого примусу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://vuzlit.com/703136/poryadok_zastosuvannya_primusu_radoyu_bezpeki_vidi_zahodiv_takogo_primusu
15. РАДА БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ЯК ІНСТИТУЦІЯ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/4372-Текст%20статті-9696-1-10-20151208.pdf>
16. Окремі аспекти реформування Ради Безпеки ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/24736/1/стаття%20ВАК%2715%272.pdf>
17. Три способи врятувати ООН: як позбавити РФ права вето у Раді безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2022/06/3/7140507/>
18. Бугаєнко С. С. Питання реформування ради безпеки ООН: пропозиції, проблеми та перспективи С. С. Бугаєнко Міжнародний науковий журнал "Інтернаука" . - 2017. - № 16(2). - С. 25-28.
19. Вонсович О. С. Організація Об'єднаних Націй в умовах сучасних викликів і загроз міжнародній безпеці О. С. Вонсович Науковий вісник Дипломатичної академії України. - 2016. - Вип. 23(2). - С. 36-42.
20. Гавриленко І. Підходи до реформування Ради Безпеки ООН І. Гавриленко Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2014. - Вип. 96(2). - С. 100-102.
21. Годованик Є. В. Перспективи реформування ради безпеки ООН Є. В. Годованик, О. В. Деремо Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. - 2017. - Вип. 14. - С. 50-55.
22. Годованик Є. В. Посилення ролі міжнародних організацій у протидії актам агресії як важливий напрям їх реформування на сучасному етапі Є. В.

Годованик, М. О. Покатович Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. - 2017. - Вип. 13. - С. 60-68.

23. Грицина К. В. Реформа права вето в Раді Безпеки Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9751/1/Gricina.pdf>

24. Дорош Л. РБ ООН у сучасних умовах: до проблеми пошуку варіантів реформування Л. Дорош, С. Охремчук Humanitarianvision. - 2015. - Vol. 1, Num. 2. - С. 19-26.

25. Жукорська Я.М. Окремі аспекти реформування Ради Безпеки ООН [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/.pdf>

26. Жукорська Я. М. Напрями реформування ООН: Рада Безпеки Я. М. Жукорська Право і суспільство. - 2015. - № 4. - С. 8-12.

27. Задорожній О. В. Проблеми участі Російської Федерації у роботі ради безпеки Організації Об'єднаних Націй у зв'язку з військовою агресією проти України О. В. Задорожній Альманах міжнародного права. - 2014. - Вип. 6. - С. 62-70.

28. Кульчицька О. В. Непостійне членство України в Раді Безпеки ООН: минуле та сучасне О. В. Кульчицька Гілея: науковий вісник. - 2017. - Вип.119. - С. 393-396.

29. Мартинов А. Діяльність української дипломатії у Раді Безпеки ООН (2016–2017 рр.) А. Мартинов Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. - 2018. - Вип. 27. - С. 146-163.

30. Новікова Л. В. Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй як інституція протидії тероризму Л. В. Новікова Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. - 2014. - № 1144, Вип. 4(2). - С. 25-29.

31. Семчинський К. В. Підвищення ефективності функціонування Ради Безпеки ООН в контексті російської агресії проти України К. В. Семчинський Гілея: науковий вісник. - 2017. - Вип. 118. - С. 315-319.

32. Семчинський К. В. Реформування Ради Безпеки ООН: виклики і перспективи для України на сучасному етапі К. В. Семчинський Гілея: науковий вісник. - 2017. - Вип. 117. - С. 282-286.

33. Трипольська М. І. Проблемні питання реформування ради безпеки ООН М. І. Трипольська Держава та регіони. Серія : Право. - 2014. - № 4. - С. 172-174.

34. Федоренко А. І. Шляхи та напрями трансформації Ради Безпеки ООН А. І. Федоренко Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2014. - Вип. 96(2). - С. 97-99.